

UNIVERZITA PALACKÉHO OLOMOUC

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Vladimíra Kalinová

Stalker versus lovná zvěř

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením doc. PhDr. Jitky Skopalové, PhD., a čerpala pouze z uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne 21. června 2012

Vladimíra Kalinová

Motto:

„Dobře potrestat může jen ten, kdo má rád.“

Zdeněk Matějček
(www.citaty.name/o-vine-a-trestu)

Poděkování

Děkuji především doc. PhDr. Jitce Skopalové, PhD., za odborné a metodické vedení práce a za poskytnutí cenných rad, díky nimž tato práce vznikla. Dále poděkování patří profesionálním pracovníkům Policie ČR z odboru psychologických služeb, Ministerstva vnitra České republiky, jakož všem mým blízkým, kteří mě během studia podporovali.

Obsah	
Úvod	6
1 Stalking	8
1.1 Charakteristika stalkingu	8
1.2 Historie stalkingu	11
1.3 Základní příčiny stalkingu	12
1.4 Základní projevy stalkingu	13
1.4.1 Falešné mýty o stalkingu	15
1.4.2 Vhodné otázky pokládané oběti při podání trestního oznámení	17
1.5 Kyberstalking.....	19
1.6 Stalking na půdě školy	20
1.6.1 Prevence ze strany pedagoga, rodiče, žáka.....	21
1.7 Řešení již vzniklého problému (Stalking)	22
1.8 Aktuálnost tématu	23
2 Oběť stalkingu - lovná zvěř	25
2.1 Charakteristika oběti stalkingu	25
2.2 Pojem viktimologie.....	26
2.3 Pojem viktimizace.....	26
2.4 Práva oběti trestného činu	28
2.4.1 Typy škod a jejich náhrada.....	29
2.4.2 Jak uplatňovat náhradu škody vzniklé trestným činem.....	30
2.5 Podpora a pomoc obětem stalkingu	31
3 Pachatel - stalker	33
3.1 Typy stalkerů	33
3.2 Typologie osobnosti stalkera	36
4 Legislativa	37
4.1 Ústava ČR a Listina základních práv a svobod – stalking.....	37
4.2 Zákon o Policii České republiky.....	39
4.2.1 Úkoly Policie ČR.....	39
4.2.2 Krátkodobá ochrana ze strany Policie ČR.....	39
4.3 Právní úprava stalkingu v České republice.....	40
4.4 Trestní řád a trestní zákoník.....	41
4.5 Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.....	42
4.5.1 Pojem přestupku dle ust. § 2 zákona o přestupcích.....	42

4.5.2	Přestupek proti občanskému soužití dle ust. § 49 zákona o přestupcích.....	42
5	Kazuistiky ke stalkingu.....	45
Závěr	.....	49
	Seznam použité literatury a dalších zdrojů.....	52
	Seznam zkratk.....	57

Úvod

Ke zpracování mé bakalářské práce jsem si vybrala téma „Stalker versus lovná zvěř“, a to z důvodu, že s danou problematikou přicházím do styku v souvislosti s výkonem mé profese vrchního asistenta u Policie České republiky, také proto, že studuji pedagogickou fakultu a později bych se učitelství ráda věnovala. Problematika stalkingu je poměrně rozsáhlá a dotýká se i školního prostředí, kde jsou ohroženými osobami zejména žáci.

Moje rozmanitá pracovní náplň spočívá mimo jiné ve zpracovávání dílčích úkonů v trestním řízení. Jednodušší trestní spisy mi však přidělovány k prověřování a následnému zpracování jsou. Dalším neméně důležitým důvodem výběru tématu je jeho aktuálnost, skrytá hrozba a zajímavost. V České republice je stalking jako přečin „Nebezpečné pronásledování“, soudně trestný od 1. ledna roku 2010, a ve své podstatě se jedná v naší zemi o relativně nový trestný čin.

Za poměrně krátkou dobu, co sloužím na obvodním oddělení Policie České republiky v Olomouci, jsem se s problematikou stalkingu setkala spíše v přestupkové rovině. Pravdou také je, že se na našem oddělení zahajovaly úkony trestního řízení pouze ve dvou případech v roce 2010, které byly z důvodu, že se nejedná o podezření ze spáchání trestného činu, odloženy dle ust. § 159a odst. 1 trestního řádu.

Stává se, že „pronásledování“ samotné „nebezpečné pronásledování“ při podání oznámení o páčání daného protiprávního jednání pachatele bagatelizují nebo naopak dramaturgizují. Mnohdy i orgány činné v trestním řízení, dále jen „OČTŘ“ mají na škodlivost uvedeného činu rozporuplné názory.

Důvodem výběru daného tématu je pokusit se vymezit, popsat a následně objasnit v současné době velice diskutovaný pojem stalking.

Výše uvedené jednání je totiž z hlediska dodržování zákonnosti naprosto nepřijatelné, a to hlavně z důvodu potlačování jedněch z nejdůležitějších lidských práv a svobod každého člověka, které zaručuje Listina základních práv a svobod, jež je součástí ústavního pořádku České republiky.

Cílem bakalářské práce je v závislosti na nový trestní zákoník stanovit a zjistit základní informace k tématu. Věcně vysvětlit problematiku stalkingu, zejména jeho vymezením a vysvětlením jednotlivých pojmů a prezentovat tak práci jako možnou

metodickou příručku pro pomáhající profese, příručku pro školy či jako materiál pro ty, které dané téma byt' jen zajímá.

Bakalářská práce je teoretického charakteru. V první kapitole zmiňuji definici stalkingu a zde použité klíčové pojmy, důležité pro orientaci v dané problematice. Při tvorbě bakalářské práce jsem přitom čerpala z odborných bibliografických, časopiseckých, internetových apod. zdrojů viz seznam zdrojů. Uvedené zdroje definují stalking pokaždé trochu jinak, avšak ve své podstatě má tento jev vždy stejnou strukturu a hlavní znaky, které jej činí již v prvopočátku nebezpečným. Zmiňuji zde typické znaky a druhy, jeho historii. Taktéž zde věnuji pozornost této problematice ve školním prostředí z různých úhlů pohledu, jak ze strany učitele, rodiče i žáka. Dále v této části uvádím, jakými způsoby se lze účinně proti tomuto jednání bránit včetně účinné prevence. V druhé kapitole mé práce je pak pozornost věnována obětem stalkingu, „pronásledovaným“. Pojmům, jako je viktimologie, viktimizace „oběti“ a možná dostupná péče o ně, jakož i pojetí tzv. „falešné oběti stalkingu“. Třetí kapitola je zaměřena na pachatele stalkingu čili „stalkera“. Zde je popsán pojem pachatel dle trestního zákoníku, jeho typologie z psychologického hlediska a rozdělení pachatele stalkingu dle typů. Čtvrtá kapitola je zaměřena na legislativu dané problematiky, kde uvádím skutkové podstaty jednotlivých přečinů, trestního či přestupkového charakteru, mimo jiné i některá procesní hlediska, uvedená v trestním řádu. Poslední, tedy pátá kapitola práce je věnována kazuistikám.

1 Stalking

V této kapitole definuji stalking a objasňuji zde použité pojmy, které jsou důležité pro orientaci v dané problematice. Čerpala jsem přitom z různých odborných zdrojů, viz seznam použité literatury. Chování stalkera vůči své oběti, na kterou se cíleně zaměřil, je jednáním dlouhodobým, stupňujícím se od obtěžujícího, znepríjemňujícího život oběti, k chování násilnému, téměř až destruktivního charakteru oběti, a to z hlediska psychického či psychosomatického, vedoucího v nejzazším případě k sebevraždě či vraždě oběti.

Výše uvedené jednání je z hlediska dodržování zákonnosti naprosto nepřijatelné, a to zejména z důvodu potlačování jedněch z nejdůležitějších lidských práv a svobod každého občana České republiky. Tato práva, jako např. svoboda pohybu, osobní svoboda, právo na soukromí apod., jsou zaručena Listinou základních práv a svobod, jež je součástí ústavního pořádku České republiky.

1.1 Charakteristika stalkingu

Jak uvádí Čírtková (2008), nejde o jednorázový konflikt nebo explozi emocí. Hlavním a důležitým markantem v mysli stalkera je již v prvopočátku jeho myšlenka, která jej k tomuto chování vede. Ve své podstatě se tedy jedná o cílený a pravidelně se opakující sled útoků vůči „stalkovanému“. Přičemž za „opakování“ tohoto jednání lze pokládat situaci, kdy, výčet pokusů a realizovaných snah o setkání či jiný druh styku s obětí je deset a výše. Za dlouhodobost pak stav, kdy „stalkování“ trvá přibližně čtyři týdny. Stalking pochází z anglického výrazu, označujícího stopování či štvání lovené zvěře, a to mnohdy až k smrti. V kriminologii se za pronásledování člověka považuje narušení jeho běžného způsobu života, základních potřeb a hodnot až do takové míry, že je ohroženo zdraví jedince nebo jeho život. Ve forenzní psychologii jde o násilné chování, jehož základním znakem bývá vtíravá myšlenka určitého stalkera nebo takového, kterého oběť nezná, konkrétní oběť, obtěžovat neodbytnými a promyšlenými projevy náklonnosti. Tyto projevy jsou však pro oběť nežádoucí a nechtěné, obtěžující, až zcela destruktivní, končící smrtí.

„Stalking (lov, pronásledování) je termín, který označuje opakované, dlouhodobé, systematické a stupňované obtěžování, které může mít řadu různých forem a různou intenzitu.“ (Kopecký, 2010, s. 3).

Dokoupilová a Uhlíř (2007) uvádějí, že ve Spojených státech amerických se stává obětí stalkingu přibližně jeden milion osob ženského pohlaví. Stejně tak se stávají, avšak v menším měřítku obětmi osoby zastupující mužskou část populace, a to přibližně čtyři sta tisíc. Dále uvádějí, že vzhledem ke skutečnosti, že stalking je poměrně novodobý fenomén, výzkumy zjišťující nárůst případů stalkingu nejsou prozatím zcela známy. Dle výzkumů však zcela jasně vyplývá, že se téměř v jedné polovině případů stalkingu jedná o oběti čili „stalkované“ převážně ve věkovém rozmezí od osmnácti do třiceti roků věku s délkou doby slídění do čtyřiceti dnů.

„Přímým následkem stalkingu je závažné narušování soukromí, osobní svobody a lidské důstojnosti oběti. V závažných případech poškozují stalking duševní i tělesné zdraví oběti, či dokonce ohrožuje její život“. (Čírtková, 2008, s. 53)

Kopecký (2010) uvádí, že stalking je označován za dlouhotrvající, periodizované, systém mající gradované pronásledování, obtěžování, mající více odlišných formálních znaků i různě intenzivní průběh. Stalker oběť obtěžuje nevyžádanou pozorností, např. zaslánými SMS zprávami, dárky, telefonickým kontaktováním apod. Dle Kopeckého bylo výše uvedené jednání, tedy „pronásledování“ prve ustanoveno v devadesátých letech minulého století, konkrétně v roce 1990, ve státě California. Od tohoto roku, kdy se problém „pronásledování“ dostal na veřejnost, se též navýšilo množství oznámených případů týkajících se dané problematiky. Též většina výzkumů na toto téma a s ním spojená studia osobnostní charakteristiky pachatele a oběti, prevence apod., vzešla právě ze Spojených států amerických.

Další náhled na stalking má i Štorková, která ve své prezentaci uvádí, že se nebezpečné pronásledování od normálních projevů chování partnerů ve vztahu, odlišuje zejména tím, že pronásledovatel:

- nebere ohledy na skutečné zájmy pronásledované osoby,
- nerespektuje její odmítnutí,
- pokračuje ve svém chování i přes jasně vyslovený nesouhlas pronásledované osoby.

„Tradiční psychiatrický pojem erotomanie je nahrazen výrazem stalking, který zahrnuje širší škálu jevů a zvyrazňuje především spojitost excesivního systematického slídění s násilím“. (Čírtková, 2008, s. 54)

Jak uvádí zdroje Bílého kruhu bezpečí, byla před datem 1. ledna 2010, problematika stalkingu řešitelná převážně v rovině občanskoprávní. Věc bylo tehdy možno řešit podáním

žaloby na „pronásledovatele“ k civilnímu soudu. Tehdy měla na tuto problematiku rozličné odezvy i samotná policie, jelikož na řešení nebyl jednotný mustr. Žaloba se pak týkala ochrany dané pronásledované osoby. Jelikož nebyl do té doby pojem „nebezpečné pronásledování“ trestným činem, se v rámci ochrany obětí trestných činů, objevily počáteční snahy sdružení zvaného Bílý kruh bezpečí, spolu s tehdejší ministryní pro lidská práva Džamilou Stehlíkovou o to, aby se „nebezpečné pronásledování“ stalo činem soudně trestným. (www.bkb.cz)

Dle Čírtkové (2008) je stalking ve své podstatě forma vytrvalého a z pohledu zákona a morálky již vybočujícího chování stalkera, které není chtěné či žádané, lze jej nazvat též obtěžováním, které je vyvoláno reálným či domnělým úžasem, pocitem zmaru či záští vůči „stalkované“ oběti, které může mít až extrémní pocity pomstychtivosti či nenávisti. Pohnutky k tomuto chování mohou být různé od prvotní nečekané reakce oběti až po výhodné finanční zázemí.

Linhart (2010) tvrdí, že lze o naplnění skutkové podstaty trestného činu „nebezpečné pronásledování“ hovořit v případě, kdy kombinace ataků (osm až deset) trvá po dobu přibližně čtyř až šesti týdnů.

Z hlediska forenzní psychologie se Čírtková (2004) zmiňuje o podobě násilí, kterému nebyla věnována dostatečná pozornost. Jsou zde další důležité faktory, např. hlavní znaky stalkingu, (jako je nechtěného, nevyžádaného nebo dokonce odmítaného zájmu ze strany oběti), též způsoby, jakými se může stalker snažit s obětí sblížit a kontaktuje ji, skutečnost, že může jít i o domnělý vztah, apod. jsem již zmínila výše.

*„Podstatou činu nebezpečného pronásledování je **dlouhodobé pronásledování jiného prováděné ve formách jednání taxativně stanovených v odst. 1 písmene a) až e)**, jež mohou v jiném vzbudit důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život zdraví osob jemu blízkých. Společným jmenovatelem takových společensky škodlivých aktivit je v jejich souhrnu záměr jiného obtěžovat tak intenzivně, že to již ohrožuje jeho psychickou a v některých případech i fyzickou integritu, respektive život. Přitom na počátku nemusí jít o viditelně patologické, asociální chování.“* (Vantuch, 2011, s. 1232)

1.2 Historie stalkingu

Z kriminologického hlediska, jakož i z hlediska kriminální psychologie a trestního práva, je v současné době stalking rozebírán a zkoumán mnohem více. Jak jsem již zmínila, je pojem stalking z hlediska oboru psychiatrie, známý již od 18. století, zmíněný tehdejšími psychiatry Pinelem a jeho studentem Esquirem. Zkoumali erotománii, erotickou náklonnost, převážně jako patologický vztah erotomana k oběti. Hlavní pohnutkou tohoto jevu byla erotická náklonnost, kterou dávali do kontextu s dalšími mániemi, např. kleptománií, pyrománií apod. Zajímavý pojem tzv. „erotickou náklonnost“ poprvé použil Kretschmer, a to v roce 1918. Pravděpodobně nejznámější je případ francouzské ženy, jež trpěla utkvělou představou, že je do ní zamilován anglický král Jiří IV., který jí měl údajně dávat znamení, dokazující lásku k ní tím, že manipuloval se závěsy. Nutno zmínit, že král neměl o existenci její osoby ani tušení. Utkvělou představu této ženy, byl totiž naprosto nezáměrný úkon, který považovala za jakési projevy citu k ní. Touto otázkou se podrobněji zabýval psychiatr De Clérambault, jenž apeloval na tento případ a popsal stav mysli tohoto eroticky poblouzněného jedince s důrazem na skutečnost, že pohnutkou nemusí být skutečná láska či erotika, že může a v tomto případě skutečně šlo o neexistující vztah, který si „poblouzněný“ pouze sám v mysli navodil a věřil tomu. Daleko důležitějším faktorem dle De Clérambaulta, byla až sebestřednost ze strany tohoto jedince, nereálnost kontaktů apod. V 1. polovině 20. století se daným fenoménem nezaobírali pouze odborníci psychiatrie, ale i profesionálové z oboru psychologie, kteří jej poté vyhodnotili jako tzv. „psychopatologický jev“. De Clérambault, poté charakterizoval vývoj tohoto jednání dle třífázového modelu na *stádium pýchy*, kde si poblouzněný navozuje kladné, nadějně pocity, jedná se o proces namlouvání, ve *druhém stádiu zklamání* je tento jedinec zhrzen, vyčítá a je již negativně těmito pocity ovlivněn, ve *třetím stádiu jde pak až o násilné sklony, pomstychtivé, až výhružné projevy*. Jak se výše uvádí, názory na toto jednání se odlišují. Ve 2. polovině 20. století, se názory na toto jednání odlišují právě tím, že se již nejedná pouze o psychiatrický problém a vzhledem k tomu, že v souvislosti s tímto jednáním stoupá kriminalita, objevují se prvopočátky stalkingu v pravém slova smyslu, právě v důsledku růstu a páchání kriminální činnosti. Tím logicky roste i zájem společnosti na tom, aby byl tento problém řešen, a tímto také vznikají nové vědní obory s úzkou vazbou zaměřenou na problematiku růstu protiprávního jednání. Hovoříme tedy o STALKINGU, jako možné hrozbě. (Čírtková, 2008)

1.3 Základní příčiny stalkingu

Němeček (2010) se ve své diplomové práci zmiňuje o možných příčinách, které stalkera vedou k pronásledování, též se zmiňuje o skutečnosti, že mnoho teorií se zabývá raným vývojem jedince. Pro názornost jsou předloženy tři níže uvedené teorie, ve kterých postupně každá popsána:

1. Teorie vazby

V této teorii je zmíněna ideální vazba „**klíčová osoba**“ x **dítě** (nejčastější klíčovou osobou je matka), jež je předpokladem a základnou pro normálně se vyvíjejícího, fungujícího, nenarušeného jedince. Nutno poznamenat, že Němeček ve své práci zaznamenává skutečnost, že skutečně existuje jistá souvislost v jednání (pronásledování) osoby stalkera a tím, že byla u tohoto jedince v době útlého dětství zjištěna narušená předmětná ideální vazba. Narušení této vazby může být důležitým faktorem k páchání stalkingu nebo to může být též zapříčiněno špatnou zkušeností z dětství.

2. Psychoanalytická teorie

Psychoanalytická teorie zkoumá, jaký podíl mají zkušenosti a prožitky z dětství, na následné jednání pachatele, souvisejícího s počátkem nebezpečného pronásledování. Oproti výše uvedené teorii zde důležitou roli nehraje vztah matka a dítěte. Podstatou je matka jako persona a spíše to, jaký „obrázek si o ní dítě udělá“, což má také vliv na pozdější chování osoby, navazování vztahů apod. Totiž, pokud si takový jedinec o matce, v důsledku jejího chování a vystupování, vytvoří špatný náhled, může dojít k tomu, že takovýto jedinec mívá pocity méněcennosti ve vnímání své osoby. Je tedy jisté, že i to může mít za příčinu pozdějšího páchání stalkingu této osoby.

3. Psychodynamická teorie

U psychodynamické teorie je kladen důraz na „psychopatologii“ stalkera. Vychází tedy předně z toho, že jedinec, který se stalkingu dopouští, trpí různými „poruchami osobnosti“. Není zde přihlíženo k faktu, jak „osobnostní poruchy“ vznikly, ale spíše jejich

pohnutkou, motivací, která bývá z velké části zapříčiněna nenávistí vůči pronásledovanému a touze jej v důsledku „zničit“. (Němeček, 2010)

Pokud je třeba se vyjádřit k tomu, která z výše uvedených teorií se vyskytuje a zda vůbec, se v souvislosti s pácháním stalkingu vyskytují teorie psychoanalytická a psychodynamická. Což bylo možno zjistit vhodným pokládáním otázek podezřelým ze spáchání přečinu „Nebezpečné pronásledování“ při samotném výslechu. Daní podezřelí mnohdy sami připustili, že mají buď psychické problémy, anebo měli komplikovanější dětství zapříčiněné špatným chováním jednoho s rodičů. Poznatky byly získány z případů, ke kterým jsou vypracovány kazuistiky.

1.4 Základní projevy stalkingu

V níže uvedené tabulce Kornetová (2011) uvádí procentuálně vyznačené hodnoty (z objasněných skutků). Uvedené údaje nám prozradí, jaká je četnost výskytu daných projevů, které patří mezi nejčastější a rovněž i to, že u většiny projevů je procento výskytu přibližně stejné, z čehož lze usuzovat, že projevy stalkera v jeho pronásledování a obtěžování jsou povětšinou různorodá.

Chování stalkera	Četnost výskytu
Telefonuje oběti, SMS, emaily	85 % a výše
Pohyb v její blízkosti, u domu, práce ...	68 %
Pokouší se o kontakt přes třetí osoby	65 %
Zasílá jí dopisy	50 %
Sleduje oběť. Posílá jí dárky	44 %
Zanechává jí vzkazy	35 %
Pronásleduje ji autem	35 %
Ničí její majetek	26 %
Vniká do jejího bytu	18 %
Zasílá jí šokující předměty	13 %
Objednává zboží či služby jménem oběti	10 %

Tabulka č. 1 – Četnost výskytu daných projevů z dosud objasněných případů

Dle realizovaného projektu *Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně – patologické jevy*, Kopecký, interpretuje následující projevy stalkera:

- **Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť,**

realizované za pomoci různých komunikačních prostředků, jako jsou mobilní telefony (SMS zprávy, telefonní hovory oběti), poštou nebo osobně zasílanými psanými dopisy a vzkazy, balíčky s dárky apod., Skypem, ICQ, apod.

- **Demonstrování moci a síly stalkera**

Zde se jedná o zcela záměrné jednání stalkera vůči oběti, spočívající ve vyvolání strachu, obavy, prostřednictvím různých hrozeb a často různými způsoby sdělovaných výhrůžek, „přímých či nepřímých.“

- **Naplňování výhrůžek**

V této fázi, jak je již v samotném nadpisu zmíněno, dochází k naplňování různých výhrůžných sdělení oběti. Jedná se např. o fyzická napadení, a to nejen oběti samotné, ale i osob jí blízkých, též domácích mazlíčků, k ničení majetku, apod.

- **Stalker se vydává za oběť**

Jedná se o poměrně častý jev, kdy se samotný stalker vydává za oběť. Důvodem takového jednání stalkera bývá snaha o to, aby sám získal, jak zainteresovaných občanů, tak i těch nezainteresovaných, status tzv. „falešné oběti stalkingu“. Není neobvyklé, že takový stalker se snaží před veřejností „očistit“ tím, že sám na pravou oběť stalkingu podá trestní oznámení (např. na Policii ČR či na místně příslušném státním zastupitelství, tedy v místech, kde lze trestní oznámení fakticky oficiálně podat).

- **Snaha poškodit reputaci oběti stalkerem**

Poměrně častým jevem, bývá úsilí stalkera o to, aby reputace oběti byla tzv. „pošpiněna“ před ostatními (rodinou, přáteli, známými, spolupracovníky apod.) a snížena jeho důvěryhodnost. Stalker může využívat celou řadu nástrojů, kterými tyto praktiky uplatňuje a šíří, např. zakládáním webových stránek, kde jsou zveřejňovány lživé informace

o oběti se snahou jej zdiskreditovat, dále může využívat různé sociální sítě ke zprostředkování lživých informací o oběti apod.

K výše uvedeným projevům stalkera lze na základě zjištěných poznatků uvedených v kazuistikách, konstatovat, že byly v souvislosti s podezřením ze stalkingu splněny všechny projevy stalkera. Vzhledem ke skutečnosti jedná o jediné dva oznámené případy, kde se jednalo o podezření ze stalkingu a zahajovaly se úkony trestního řízení pro přečin „Nebezpečné pronásledování“, lze konstatovat, že se vyskytují všechny shora uvedené projevy.

Kornetová (2011) tvrdí, že je podstatně složitější rozlišit, zda se jedná o stalking u tzv. „jednodušších případů“, a to zejména tehdy, kdy stalker obtěžuje:

- Denně několika obtěžujícími telefonáty.
- 10 a více SMS denně.
- 3 - 5 dopisů týdně.
- Odkládáním dárků u dveří bytu.
- Několikahodinovým postáváním před domem oběti, které je zjevné.
- Sledováním a oslovováním oběti při jejím vycházení z bytu/pracoviště atp.

Co se týče forem obtěžování, je nejčastější formou kontakt prostřednictvím mobilního telefonu, zasíláním SMS zpráv, vyhledávání „oběti“ v místě bydliště i předávání nechtěných darů, viz kazuistiky.

1.4.1 Falešné mýty o stalkingu

Posuzování míry nebezpečnosti a rozlišení, zda li se v daném případě jedná o nebezpečné pronásledování, je složité. Z profesního, tedy policejního hlediska bývá pro další postup nezbytné rozlišení, trestného činu od přestupku. Nebo jestli se vůbec jedná o protiprávní jednání.

Čírtková (2008) se zmiňuje ve své publikaci Moderní psychologie pro právníky o tzv. „falešných mýtech pronásledování“. Není tedy ani k podivu, že se danou problematikou zabývají odborníci, a že je na toto téma vypracována nejedna výzkumná práce, zabývají se

jimi jak profesionálové z oboru žurnalistiky a další odborníci. Veřejnost mívá o této problematice dosti zkreslené představy, a to mohu posoudit i z profesní praxe. Čírtková dále tyto „mýty“ rozděluje do pěti skupin:

První mýtus: pronásledování je nemoc. Mylná je představa, a to nejen oběti, že se u stalkera jedná vždy o druh poruchy psychosomatického rázu. Těž, že se jedná o člověka, který buď není soběstačný, je extrémně zviditelněn svým způsobem života apod. Čírtková uvádí, že toto smýšlení může být ve svém důsledku velice nebezpečné, mimo to, že je nepravdivé. Tímto jednostranným a prvoplánovým myšlením tak prakticky „uvádíme téměř v neviditelné“ stalkery, jejichž inteligenční quocient je vysoký. Chování jmenovaného druhu stalkera bývá v reálném životě, takové, že se jedná povětšinou o lidi veselé, laskavé. Někdy takto pouze dokáží působit a pronásledovaný pak spíše působí se svými tvrzeními nevěrohodně.

Druhý mýtus: pronásledování je motivováno (erotickou) touhou po kontaktu. Tento názor zastávali povětšinou bývalí partneři, kteří byli přesvědčení, že jsou pronásledováni z důvodu, který jsem již zmínila, známým jako „erotomanie“. I když je faktem, že se občas takový případ potvrdil, nejedná se pouze a hlavně o tento důvod. Zde hraje důležitou roli např. pomsta z důvodu ukončení vztahu s ním. Mohou to být různé provokace ze strany bývalého partnera. Policie a další orgány již tyto příznaky nijak nebagatelizují, a to hlavně z hlediska bezpečnosti pronásledovaného.

Třetí mýtus: nebezpečný pachatel je jen cizí, neznámá osoba. Je takovou smyšlenou představou lidí obecně, že nebezpečí hrozí ve větším měřítku od osob, které neznáme, než od těch, které známe, považujeme za přátele, se kterými dokonce žijeme či jsme žili ve společné domácnosti, apod. Paradoxně se vyskytují případy, a to ne jen výjimečně, které dokazují pravý opak. Riziko tím, že se pronásledovatel s pronásledovaným znají, pak bývá často podceňováno. Ex-partner stalking je procentuálně největší hrozbou, to bychom neměli zapomínat a existuje tu též větší pravděpodobnost fyzického násilí.

Čtvrtý mýtus: konfrontace pachatele s obětí je dobrou strategií řešení. Tento postup, bývá uplatňován v tzv. „mediační strategii“, kdy jsou obecně dány snahy orgánů činných v trestním řízení o jakýsi druh nápravy mezi pachatelem a poškozeným, v případech

stalkingu, nebo li „nebezpečného pronásledování“, jde o snahu urovnat vzniklý konflikt smírem mezi pronásledovaným a pronásledovatelem. V případech „nebezpečného pronásledování“ se však absolutně tato metoda či způsob smíru nedoporučuje. Jsou známy případy, kdy dané způsoby řešení konfliktu, vytvářejí stalkerovi v mnoha případech tzv. „živnou půdu“. Bývají to kolikrát totiž jediné okamžiky, kdy se s pronásledovaným „idolem“ potká.

Pátý mýtus. Zákazy přiblížit se a vyhledávat kontakt s obětí jsou vždy účinné.

V některých zemích byly na ochranu pronásledovaného, přijaty a následně schváleny zákony, tzv. „Protective orders“. I když považovány za v mnohých případech dobré řešení, ne vždy tomu tak je. Skutečně je nasnadě, a to je třeba zvážit, o jaký psychologický typ stalkera se jedná. I přes skutečnost, že některá opatření na ochranu pronásledovaného bývají ne příliš šikovně uchopená a účinně zvolená, je potřeba je nezavrhouvat. Důležitým prvkem se stává dobrá informovanost oběti, která se odhodlá věc oznámit. Zde je míněna především informovanost ze strany OČTŘ, týkající se možností, jejich řešení, případných rizic či různých alternativách, které mohou být podniknuty při oznámení protiprávního jednání ze strany stalkera.

Abychom mohli stalkery a jejich chování rozlišit, je třeba mít povědomí o těchto mýtech. Každý mýtus je specifický a důležitý hlavně pro praxi.

1.4.2 Vhodné otázky pokládané oběti při podání trestního oznámení

Pokládání vhodných otázek při podání oznámení je důležité pro lepší orientaci policisty v daném problému při přijetí oznámení. Zvláště pak v okamžiku, kdy policista na základě získaných informací zvažuje právní kvalifikaci skutku a potřebuje vymezit, zda se ve věci jedná o trestný čin nebo přestupek.

Linhart (2010) vytyčil níže uvedené 3 sady otázek, které usnadní policistovi, přijímajícího oznámení týkající se podezření ze spáchání přečinu nebezpečné pronásledování, které pomáhají se lépe orientovat a rozlišit, zda li se skutečně jedná o trestný čin nebo přestupek:

1. Důležité informace o konkrétní podobě stalkingu

- Kdy začal stalking?
- Kdo je pronásledovatelem (známý či neznámý pachatel)?
- Jaké jsou konkrétní způsoby pronásledování?
- Jaká je doba trvání a intenzita pronásledování?
- Zda a jak pronásledovatel vyhrožuje?
- Došlo už k násilí? (poškození věci, ničení majetku oběti ...)
- Co předcházelo samotnému pronásledování?
- V případě „ex-partner“ stalkingu je nutné zjistit, zda v předcházejícím vztahu se vyskytovalo „domácí násilí“ (kritérium pro zvýšenou ohroženost oběti).

2. Důležité informace o chování oběti a jejich pokusech zastavit pronásledování

- V případě známého pronásledovatele: zda a jak sdělila oběť, že si nepřeje žádné kontakty?
- Jaká opatření na svou ochranu a stopnutí stalkingu již oběť učinila?
- Jaké problémy a potíže ji stalking doposud způsobil?
- Jaké důvody má pro své obavy? Čeho se nejvíc obává?
- Jaké možnosti má oběť pro zajištění vlastního soukromí a bezpečí?
- Kdo je o její situaci informován (rodina, zaměstnavatel, atd.) ?

3. Důležité informace o stalkerovi – v případě známého pronásledovatele

- Odkud zná oběť stalkera? (partner, kolega z práce, propuštěný, zaměstnanec, soused ...)
- Měla oběť kontakt se stalkerem? Jaký, jak dlouhý?
- Zná oběť osobní historii, rodinu a sociální vazby stalkera?
- Rozešli se rodiče stalkera, když byl ještě dítětem? Zažil stalker domácí násilí v původní rodině? Zažil jiné podoby násilí?
- Kdo byl/je pro stalkera referenční osobou (tedy autoritou, na kterou dá – matka, kamarád, nadřízený apod)?
- Jak lze charakterizovat sociální vztahy a kompetence stalkera?
- Zná oběť zvyky, postoje, pocity a emocionální chování stalkera?

- Jak hodnotí jeho potenciál k násilnostem?
- Konzumuje pronásledovatel alkohol, drogy? Jak to ovlivňuje jeho chování?
- Má v držení zbraň?
- Jak reaguje na úřady a jejich nařízení?
- Má kriminální anamnézu?
- Jaký kulturní původ/zázemí stalkera?
- Existují okolnosti, které mohou vyhodnotit situaci?

V praxi je v případě známého pachatele, podezřelého ze stalkingu důležité klást jednotlivé otázky. Díky nim, respektive odpovědím na ně, je policista schopen stalkera snadněji rozpoznat, a tedy i možná rizika, týkající se jeho jednání.

1.5 Kyberstalking

„Kyberstalking se například projevuje tak, že útočník vytvoří falešnou internetovou stránku/blog, kde o oběti zveřejňuje nepravdivé informace ve snaze snížit její důvěryhodnost, reputaci apod. Tyto informace šíří synchronními i asynchronními komunikačními kanály (chat, ICQ, Skype, Wikipedie, sociální sítě apod.“ (Kopecký, 2010, s. 4)

Na webových stránkách *E-nebezpečí pro učitele* je uvedeno, že kyberstalkingem se rozumí zneužití různých komunikačních prostředků, např. mobilních telefonů, internetu apod., k cílenému obtěžování, pozorování druhého. Tato forma obtěžování však bývá označována za nejbezpečnější formu pronásledování, z hlediska absence přímého kontaktu s obětí, jelikož k tomuto kontaktu dochází právě přes výše uvedené komunikační prostředky, na dálku. (www.e-nebezpeci.cz)

„Možnosti světové sítě přinášejí nový jev – cyberstalking. Zatímco u stalkingu je geografická oblast, v níž se vyskytuje oběť, totožná s tou stalkerovanou, cyberstalker může pocházet ze stejné ulice jako objekt jeho zájmu nebo z opačné strany světa“, (Drahokoupilová, Uhlíř, 2007 s. 27)

Drahokoupilová s Uhlířem (2007), uvádějí, že stalkeři mají ve virtuálním světě poměrně rozmanité způsoby, jak oběť obtěžovat či znepríjemňovat jí život. Častými způsoby jsou ku příkladu nevhodné a obtěžující zasílané zprávy pomocí e-mailů, též neméně se objevující se zakládání webových stránek, kde stalker cíleně a zcela rafinovaně svou oběť

vystavuje, veřejně do velice nevhodných situací, a to zcela veřejně. Není tedy výjimkou, že stalker např. založí webovou stránku, kde např. publikují fotografie či videa soukromého charakteru, právě s erotickým často až pornografickým podtextem, a tímto zcela vědomě poškozují tuto oběť stalkingu čili „stalkovaného“ a vystavují ji tak téměř až do situací, které jsou pro ostatní posměšné či pohoršující. Mezi další snahy stalkera, jak znepříjemnit oběti život, mohou např. patřit i hromadně zasílané e-maily, tedy ne konkrétním adresátům, ale všem adresátům v seznamu, kterými stalker disponuje nebo které je schopen sehnat. Cílem je potom, oběť zesměšnit a pošpinit jeho čest u kohokoliv. V hromadně zaslaném e-mailu bývá zveřejněn link s odkazem přímo na daná videa či fotografie nebo název webové stránky, kde je tyto možno následně dohledat, čímž také umožňují a zřejmě nenuceně žádají o kritiku zveřejněného videa či fotografie. Občas se stává, že kyberstalking, tedy virtuální útok, přejde ve faktický útok, myšleno útok fyzického charakteru. Tím není řečeno, že kyberstalking je podřadným druhem stalkingu nebo že by byl méně nebezpečný i zde totiž může stalker efektivně oběti ubližovat a „mučit ji“.

„Část cyberstalkerů projevuje své deviantní sklony pouze na internetu. Bývají to takzvaní slušní lidé, kteří by se v reálném světě nikdy kriminálního činu nedopustili. Jiní se s virtuálním prostorem nespokojí, podle výzkumů se cyberstalking mění ve stalking v celé jedné třetině případů. Někteří stalkeri si dokonce ke slídění a sbírání údajů najímají soukromé detektivy.“ (Drahokoupilová, Uhlíř, 2007, s. 27).

1.6 Stalking na půdě školy

Na našich školách není forma fyzického násilí doprovázeného ku příkladu nadávkami či zesměšňováním před ostatními žáky apod. nic nového. V současnosti se však v naší zemi rozvíjí novodobý způsob obtěžování např. spolužáků ve škole, a to prostřednictvím sociálních sítí na internetu, např. Facebook.com, Lide.cz, Libim se ti.cz, apod., kde je sice podmínkou dosažení věku 18 let a dalších podmínek, avšak dětem, jak z osobní zkušenosti vím, nečiní sebemenší problém, se takto zaregistrovat. Dalšími způsoby tzv. „kyberstalkingu“, může být neméně obtěžující zasílání SMS zpráv. Zde bych podotkla, že doba této situaci trochu nahrává. Rodiče chtějí mít na jednu stranu své děti pod kontrolou a dozorem, vědět, „kde jsou, kde se nacházejí“, často ovšem nemají ani tušení, „co jsou děti všechno schopni, prostřednictvím např. mobilního telefonu, výše zmiňovaných sociálních sítí

apod., způsobit např. svému spolužákovi, učiteli apod., nebo naopak, čeho se na něm může dopouštět někdo jiný. Resp., obětí jakého protiprávního jednání se může stát? Otázkou je, jak účinně děti před touto formou obtěžování a násilí chránit? Jak dostatečně z pohledu rodiče, ve škole z pozice pedagoga, zjistit, že něco není zcela v pořádku? Rodič by měl být dobře o možných rizicích informován, měl by se z vlastní iniciativy účastnit různě pořádaných akcí na toto téma a měl by být informován, o tom, jak se tomuto případně jinému násilí účinně bránit, potažmo, jak ochránit „své dítě či děti“. Stejně tak, by měl být, co se na většině škol u nás děje, dostatečně informován o možných rizicích pedagog, v rámci přednášek, pořádaných např. Policií České republiky, Bílým kruhem bezpečí, online pomocí (Internet Helpline), E-bezpečí, apod., kde jak rodič, tak pedagog včetně dětí, se mohou jak účastnit různých přednášek na toto téma, týkající se prevence, tak dohledat či zjistit důležité, ba dokonce nezbytné informace od odborníků. Co se týče dětí, jsou na školách, mimo jiné i s tímto druhem nebezpečí seznamování a varování převážně ze strany Policie ČR, jak se nebezpečí účinně bránit, a též o možnostech jak jednat v případě již vypuklého problému. V této kapitole se tedy budu snažit stručně popsat, jaké je nebezpečí v tzv. „kyberprostoru“, jaká je prevence a jak se účinně bránit tomuto nebezpečí, v případě, že se jedná o již vzniklý problém.

1.6.1 Prevence ze strany pedagoga, rodiče, žáka

Vavroň a Přibíl (2010) uvádějí, že klasickou formu šikany, a to převážně ve školním prostředí, spočívající ve fyzickém ubližování, nadávání apod. se transformovala do nového rafinovaného způsobu obtěžování na poli českých škol, a to do podoby stalkingu, zejména jeho podoby v kyberprostoru, zvaném kyberstalking, jenž je hrozbou také dětí v našich školách, a to včetně kyberšikany.

„Jako prostředek k takovému chování se stále častěji využívají moderní informační a komunikační technologie. Potvrdil to dvouletý projekt týkající se projevů násilí v prvních partnerských vztazích, který s učiteli a studenty pražských středních škol provádělo Informační a poradenské centrum ROSA.“ (Vavroň, Přibíl, 2010)

Kopecký (2010) rozděluje způsoby obrany před pronásledováním na privátní a institucionální. Co se týče privátního způsobu obrany, zde patří zcela jistě přerušování jakýchkoliv kontaktů se stalkerem a ignorování jeho pokusů o kontakt, nevyskytování se na místech možného střetu se stalkerem, pečlivé evidování a schraňování veškerých

existujících způsobů, jakými oběť kontaktoval (např. SMS zprávy, e-maily apod.), důležitost této dokumentace spočívá v pozdějším dokazování viny pachateli. Pokud oběť pachatele stalkingu zná, měla by též obeznámit o pronásledování a obtěžování alespoň okruh rodiny, přátel a známých. Mezi další způsoby obrany pak patří neméně důležité hledání pomoci. Pokud se pronásledovaný pohybuje mimo domov nebo místo, kde je v bezpečí, je dobré vyhledat přítomnost další osoby a za její účasti být mobilní. Bránit se možnému útoku stalkera zákonem povolenými způsoby obrany, např. obranný sprej, apod.), Mezi aktivní způsoby obrany se považuje též nepředávat na sebe kontakty nebo tyto nepublikovat, jelikož by toho mohl zneužít. Co se týče institucionálních způsobů obrany, lze dle Kopeckého, využít pomoci ze strany Policie České republiky a vyhledat aktivně pomoc profesionálů, ku příkladu Bílý kruh bezpečí, a další podobné instituce. V okamžiku, kdy má pronásledovaný již důvodnou obavu o život, zdraví nebo je ohrožena jeho lidská důstojnost, je třeba toto hlásit příslušným orgánům policie.

1.7 Řešení již vzniklého problému (Stalking)

Sdružení Bílý kruh bezpečí uvádí, že je v první řadě potřeba jasně rozlišit, zda se jedná o hromadné zasílání obtěžujících zpráv, emailů apod. ze strany tzv. „zhrzeného milence“ či o skutečný případ stalkingu. Pověšinou ani není až takovým problémem s tím, aby si oběť stalkingu si nechala poradit a pomoci odborníkem či odborníky, ale tzv. „kámen úrazu“ bývá a nastává spíše s nápaditostí, s jakou stalker pronásledovanou, často nic netušící oběť zláká k tomu, aby např. došlo k setkání či k odepsání na např. email či SMS zprávu, povětšinou však z lítosti k situaci. Tohoto však stalker i přes to využívá ve svůj prospěch, aniž by to nic netušící oběť zaznamenala. V žádném případě se tedy výše uvedené jednání a spíše shovívavost oběti, nedoporučuje. Stalkerovi totiž bohatě postačí jedno „vstřícné gesto“, kterého využije ve svůj prospěch a následné snahy oběti o přerušování kontaktů s ním, jsou o to složitější. Nejlepší radou tedy je tedy skutečně naprostá ignorace stalkera, a to v případě jakýchkoliv jeho projevů, kterými si vyžaduje pozornost oběti. Tyto projevy jsou rozličné, rádo by pozitivní nebo negativní. Jedním z důležitých kroků je, svěřit se rodině, přátelům, spolupracovníkům apod. Neméně důležitým krokem je pak celou věc oznámit na policii. Způsoby obrany oběti pak můžeme dělit:

- a) privátní, kde je doporučeno resolutně odmítat a vyhnout se jakémukoliv kontaktu se stalkerem
- b) institucionální, kdy se jedná o vyhledání péče a pomoci u různých odborníků (www.bkb.cz)

1.8 Aktuálnost tématu

Soudková (2011) se zmiňuje o stavu, kdy 12 % obětí prožívá stalking ještě před dovršením plnoletosti. Zdůrazňuje, že žena, coby oběť, je obtěžována v 95 % muži a v 5 % ženami. Naopak zástupci mužského pohlaví, prožívají stalking v 15 % případech muži a ženami v celých 85 %. Neméně důležitou skutečností je, že 27 % zástupkyň ženského pohlaví, bylo v případě tzv. „ex-partner stalkingu“, bývalým partnerem podrobena sexuálnímu útlaku ještě během soužití.

Z výzkumu Partnerské násilí ve vztazích mladých Čechů (ČR, GAUK, 2009-2010) se celkem 53 % jedinců v rozpětí 15 – 29 let, považuje jako důkaz lásky, pokud je jejich partner či partnerka tropí tzv. „žárlivé scény“, přičemž 63 % dotázaných je přesvědčeno, že jsou tyto projevy ve fungujícím partnerském vztahu normální. Tato výzkumem zjištěná tvrzení však častěji zastávají lidé, kteří se násilí sami dopouštějí. (Soudková, 2011)

Shrnutí

Z výše zmíněných definic stalkingu je patrné, že musí mít jistá specifika. Je však podstatné, že musí být splněny podmínky dané v ust. § 354 trestního zákoníku, a jednání, jež je pevně stanoveno v odst. 1, v písm. a) až e). Důležité je zmínit se o faktu, že jednání stalkera musí vzbuzovat důvodnou obavu o zdraví či život pronásledovaného popřípadě osoby jemu blízké. Tedy jak, jeho míra jednání a jeho délka působí na psychiku či fyzický stav, což je společným jmenovatelem dané problematiky. V této kapitole se dozvídáme, co stalking znamená, co si máme představit, jaká je jeho historie, druhy či typy tohoto jednání, které jej charakterizují apod. Dozvěděli jsme se také, že stalking je sice pojmem novodobějšího charakteru a kde se poprvé tento výraz objevil, na druhou stranu již také víme, že s různými formami pronásledování se oběti pronásledování setkávají daleko delší dobu. Lze konstatovat, že stalking je skutečně nebezpečný a jak tragicky může skončit, a právě

i vzhledem k tomu, že se obětí tohoto pronásledování může stát kdokoliv z nás a je na místě se zabývat prevencí před tímto jednáním a vyhledat veškeré možné zákonné zdroje pomoci.

2 Oběť stalkingu – lovná zvěř

V této kapitole se zaměřuji na pronásledované oběti. Věnuji se pojmům viktimologie, viktimizace, druhy falešných obětími, a možnostmi v péči o tyto oběti, též reakci na pronásledování. Zcela záměrně je zde větší část věnována „obětem“ větší část bakalářské práce. Považovala jsem za důležité upozornit na skutečnosti, které se stalkingem a nejen s ním, oběť provázejí. Snahou je poukázat na úskalí, spojená s tzv. „*sekundární a též terciální viktimizací*“, a že je nutné i ze strany OČTŘ, o maximální možné obezřetné zacházení s obětí a „pomoci“ v opětovném začlenění se do „běžného života“.

2.1 Charakteristika oběti stalkingu

Dle Drahokoupilové a Uhlíře (2007) se stávají obětmi pronásledování osoby ženského pohlaví. Obtěžování ze strany stalkera je pro oběť nepříjemné v takové míře nepříjemné, že konečným řešením bývá často změna způsobu života, jako např. změna bydliště, pracovního místa apod. V některých případech to však neřeší daný problém a pronásledování pokračuje i přes opakované snahy oběti se stalkerovi vyhnout.

Kopecký (2010) vysvětluje, že do pozice pronásledovaného se může dostat každý z nás, a to různého stáří, vizáže, pohlaví, sociálního postavení, apod.

Ve své prezentaci, Štorková rozděluje reakce oběti na nebezpečné pronásledování následovně:

- **Psychické**
  - úzkostnost, podrážděnost, nedůvěra vůči okolí, neklid, poruchy spánku,
- **Finanční**
  - např. opatření k zajištění vlastní bezpečnosti, dočasné přestěhování se,
- **Pracovní**
  - např. zhoršení výkonu v zaměstnání, nesoustředění se, změna pracovního místa, ukončení pracovního poměru,
- **Sociální**
  - snížení zájmu o vztahy a aktivity, izolace, strach z neznámých lidí.

„Většina obětí stalkingu trpí posttraumatickou stressovou poruchou, chronickými poruchami spánku, zhruba každá čtvrtá postižená osoba uvažuje o sebevraždě nebo se o ni pokusila, čtyři z pěti obětí se vyhýbají ze strachu určitým místům, která dřív pravidelně navštěvovaly, téměř 40 % obětí v důsledku stalkingu změnilo své bydliště nebo pracoviště. Přibližně 30 % případů dochází k nějakému druhu fyzické újmy, včetně usmrcení.“ (Kopecký, 2010, s. 8)

2.2 Pojem viktimologie

„Zkoumá vztahy mezi pachatelem a obětí zločinu.“ (Kaiser, 1994, s. 222)

Zapletal (1995) uvádí, že první zmínka o tomto vědním oboru byla zaznamenána již v padesátých letech dvacátého století. Mezi zakladatele řadí např. doktora advokacie Beniamina Mendelsohna, doktora medicíny, psychiatra Frederica Werthmana a neméně důležitou osobností, zabývající se kriminologií, Hanse von Hentiga. Zpozoroval totiž, že pro vznik viktimologie jsou důležité dva podněty. Prvním podnětem byla bezesporu druhá světová válka a až gigantické počty jejích obětí. Druhý podnět, „kritické poznání“, že veškeré vědní obory či jejich obory dané doby, jako např. obecně věda, věda kriminologie, trestní právo, se prakticky v důsledku nezajímaly „viktimizované osoby“ a pomoc o ně. Neméně důležitým impulzem ke vzniku kriminologie byl též fakt, že o pachatele trestných činů a jejich navrácení se a znovu začlenění se po odpykání trestu do společnosti, bylo napsáno mnoho publikací, paradoxně oběti, nebyla věnována pozornost téměř vůbec.

2.3 Pojem viktimizace

Shora uvedený pojem je zmíněn v této sub kapitole zcela záměrně, a to pro účely lepší orientace v dané problematice, míněno stalkingu, jeho snazší orientaci, uvědomění si, že oběť se stává „křehkou“ a následné pochopení či alespoň snaha o pochopení celého průběhu působení vlivů viktimizace – od samotného, primárního působení pachatele na oběť, myšleno při páchání trestné činnosti (stalkingu) nebo následné pokračování viktimizace, tedy viktimizace sekundární, např. kladení neadekvátních otázek ze strany policisty při podání

trestního oznámení, které mohou negativně podpořit tento proces viktimizace. Obzvláště policie by měla být pokud možno co nejvíce.

„Dlouhodobé a intenzivní vnikání do soukromí napadeného, viktimizace, způsobuje téměř osmdesáti procentům obětí značné psychické poškození. Ponižovaný cítí bezmoc, beznaděj, stud.“ (Drahokoupilová, Uhlíř, 2007, s. 27).

Podstatné je, uvědomit si, že viktimizace je proces, jenž začíná již před samotným pácháním trestného činu a samozřejmě pak v průběhu páchání tohoto činu. Je to průběh událostí, kterým se oběť potenciální, stává obětí skutečnou. (Zapletal, 1995)

Viktimizace lze rozdělit na tři základní typy:

- **primární**

Dle prezentace Zbořilové (2011) se jedná o prvotní, pachatelem zaviněnou a způsobenou újmu, způsobenou obětí, kdy v daném případě se může jednat o primární viktimizaci fyzického, psychického, tak i materiálního rázu.

- **sekundární**

Dle informací portálu wikipedia.org, je sekundární viktimizace označována za průběh samotného dění, kdy se v poměrně krátkém časovém horizontu oběť opakovaně stává obětí. Tentokrát je v popředí trápení psychického charakteru. Zmíněn je zde v tomto případě negativní vliv medií. (www.wikipedia.org)

- **terciární**

Tento typ viktimizace je nesporně zvláštní a z psychologického hlediska neméně důležitý, a to právě díky dopadům na oběť trestného činu a její případné negativní dopady zejména na jeho budoucí bytí a chování.

Houbová (2008) se zmiňuje o tzv. dvou různých náhledech či úhlech pohledu na rozlišení právě terciální viktimizace. Jedná se o „*fatální následky pro další život oběti*“, běžným případem bývá např. sebevražda, u obětí - dětí, může mít za následek, že dané sociální chování mohou poté aplikovat na své potomky apod., a dále „*přenos následků trestného činu na osoby nezúčastněné*“. Zde jsou zmiňovány spíše pocity daných osob a vyšší rizika jejich následných antipatií k oběti.

2.4 Práva oběti trestného činu

Dle vypracovaného Projektu Specializovaného komplexního poradenství obětem trestných činů realizovaného Asociací občanských poraden ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR, jsou uvedeny informace určeny obětem trestného činu, tedy poškozeným, jež jsou jedním z nejdůležitějších subjektů trestního řízení. O svých právech a povinnostech je nezbytné, aby byly ze strany orgánů činných v trestním řízení, řádně poučeny. Případně se ještě nabízí rady spíše informativního charakteru ze strany orgánů činných v trestním řízení o dalších možnostech ochrany v Občanském soudním řízení (žaloba) a pomoci (různé organizace a instituce, které pomoc těmto obětem nabízejí). Jednotlivá níže uvedená práva poškozeného (oběti) jsou taxativně jmenována v bodech:

1. **Podat trestní oznámení** – lze písemně nebo ústně do protokolu, mělo by obsahovat:
  - kdo ho podává (*lze i anonymně, nicméně nedoporučujeme*),
  - komu (*kterýkoliv útvar Policie ČR nebo státní zastupitelství*),
  - kdy došlo k události,
  - kdo spáchal oznamovaný skutek (*popis, případně „neznámý pachatel“*),
  - kde došlo k události,
  - jakým způsobem došlo k události,
  - co bylo událostí způsobeno (*následky, škoda, ...*),
  - motiv jednání pachatele,
  - vhodné je označení důkazů a navržení svědků (*včetně kontaktů*),
  - oznamovatel má právo žádat, aby byl do jednoho měsíce vyrozuměn o učiněných opatřeních (*doporučujeme*).
2. **Činit v trestním řízení návrhy důkazů.**
3. **Nahlížet do spisu** a pořizovat si z něj na vlastní náklady kopie či výpisky.
4. **Požádat již během trestního řízení státního zástupce nebo soud o poskytnutí informace, že byl pachatel propuštěn nebo uprchl z vězení.**
5. **Účastnit se soudního jednání** a vyjádřit své názory, potřeby.
6. **Žádat náhradu škody**, která vznikla trestným činem (*tedy přihlásit se k trestnímu řízení s konkrétní výši požadované náhrady škody, viz dále*).

7. **Nechat se v trestním řízení zastupovat zmocněncem** (*jakákoliv osoba nevystupující v případě – na základě plné moci*) či advokátem (*nemá-li poškozený prokazatelně dostatek finančních prostředků, má právo žádat poskytnutí advokáta za sníženou odměnu nebo zdarma soud či státního zástupce, o bezplatné ustanovení advokáta lze požádat také Českou advokátní komoru*).
8. **Žádat mediaci nebo souhlasit s ní** (*tj. zprostředkování mimosoudního řešení konfliktu, který vznikl mezi poškozeným a pachatelem v důsledku trestného činu – mediaci provádí Probační a mediační služba ČR, umožňuje oběti zohlednit její zájmy a potřeby*).

Níže uvedený bod je věnován obětem domácího násilí:

9. **I některé případy domácího násilí mohou být hodnoceny jako trestný čin.** Policie ČR může v odůvodněných případech rozhodnout o vykázaní násilné osoby z bytu na 10 dní. Ohrožená osoba pak může během této doby soudu podat návrh na vydání předběžného opatření, který tuto dobu prodlouží (doporučujeme využít pomoci krajského intervenčního centra nebo občanské poradny – kontakty naleznete na www.obcanskoporadny.cz/obeti).

Je důležité znát, aby každý měl svá práva, tím spíše v postavení poškozeného či oběti. Shora uvedený výčet je v postavení poškozeného možno uplatnit. Tato osoba musí být poučena nejen o svých povinnostech, ale i právech.

2.4.1 Typy škod a jejich náhrada

Poškozený v trestním řízení má též nárok na náhradu škody, způsobenou jednáním pachatele. Z tohoto důvodu a též pro názornost jsou níže uvedeny typy škod a jejich náhrady

- **Škoda na zdraví:** při ublížení na zdraví, mohou poškození (oběti) požádat svého lékaře o stanovení tzv. **bolestného** (*jeden bod je roven 120 Kč*), popřípadě ztížení společenského uplatnění při trvalých následcích.
- **Pokud poškození (oběti) utrpěli vážnější škodu na zdraví** (*alespoň 100 bodů bolestného*) **nebo jsou-li pozůstalými** po oběti usmrčené trestným činem, na které byli odkázáni výživou, a nepodaří se jim dosáhnout náhrady škody od viníka nebo např. od

pojišťovny, mohou požádat **nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy se o škodě dověděli**, o poskytnutí peněžité pomoci Ministerstvo spravedlnosti České republiky (Vyšehradská 16, Praha 2), a to dle zákona č. 209/1997 Sb. v platném znění. V případě uznání jejich nároku na pomoc, poskytuje v paušální výši 25 000 Kč nebo maximálně 150 000 Kč

- **Úhrada nákladů na léčení:** např. poplatky za léky, rehabilitační pomůcky, cesty k odborným lékařským vyšetřením či na rehabilitaci, náklady na výpomoc v domácnosti, ošetřovatelku apod.

- **Náhrada výdělku:** týká se ztráty na výdělku během pracovní neschopnosti, ztráty na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, případně ztráty na důchodu (*viz občanský zákoník*).

- **Náhrada odcizených či zničených věcí:** např. oblečení, hodinky, telefon, kolo apod.

- **Škoda na vozidle:** škodu vzniklou při dopravní nehodě je třeba co nejdříve nahlásit pojišťovně a z tzv. „povinného ručení“ máte dle zákona číslo 168/1999 Sb. nárok na uhrazení veškerých druhů škod. Pojišťovnu škůdce lze dohledat přes SPZ v informačním středisku České kanceláře pojistitelů na www.ckp.cz.

Výše a níže uvedené body jsou vyjmenovány všechny, jelikož může být kromě zdraví oběti, poškozen jednáním pachatele i jeho majetek apod. (Projekt Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů realizovaný Asociací občanských poraden ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR)

2.4.2 Jak uplatňovat náhradu škody vzniklé trestným činem:

- 1. Zajímá li se osoba poškozená o průběh trestního řízení, má kdykoliv právo na informace.**
- 2. Požadavek na náhradu škody může v trestním řízení vedeném proti pachateli uplatnit nejpozději při hlavním líčení soudu před zahájením dokazování.**
- 3. Požadovanou výši náhrady škody je třeba co nejpřesněji vyjádřit v penězích a doložit na policii potřebné doklady (např. účet).** Pokud si nejsou jisti výší škody, požádají o vypracování odborného znaleckého posudku.
- 4. Pokud soud rozhodne o náhradě škody, doručí poškozenému trestní příkaz nebo rozsudek.**

5. Pokud škoda nebude dostatečně doložena a soud poškozeného odkáže na občanskoprávní řízení, je pak na jeho rozhodnutí, zda podá žalobu a předloží dostatek důkazů, aby poškozenému občanskoprávní soud (*tedy jiný soudce než ten, který soudil obviněného*) mohl náhradu škody přiznat. V tomto případě je vhodné poradit se s advokátem.
6. **Pokud poškozenému odsouzený**, kterému byla rozhodnutím soudu stanovena povinnost uhradit škodu způsobenou trestným činem, **nebude ochoten škodu nahradit ani ve splátkách, mohou navrhnout exekuci jeho majetku**. Obrátit se mohou na exekuční oddělení soudu v místě bydliště odsouzeného nebo na kteréhokoliv soukromého exekutora (*kontakt lze získat např. na soudu, v telefonním seznamu nebo na www.exekutorskacomora.cz*). Rychlejší náhradě škody pomůže, pokud poškozený uvede co nejvíce informací o odsouzeném, např. jeho zaměstnání a majetkových poměrech; některé z nich poškozený může zjistit nahlédnutím do trestního spisu.

2.5 Podpora a pomoc obětem stalkingu

Poradenství je důležitou součástí řešení, obzvláště jedná-li se o oběti trestných činů. Zmiňoval jsem se o prevenci, která nás jistým způsobem varuje před hrozícím nebezpečím, v tomto případě stalkingem, neméně důležitou součástí je však i následná péče a pomoc obětem stalkingu v daném případě. Kam se může oběť obrátit? Komu se svěřit či získat tolik potřebnou odvalu k realizaci řešení problému? Naštěstí existují centra, která poskytují nejen poradenství, ale i pomoc spočívající v nabídce ubytování a dalších možností řešení problému, včetně psychologických a právních rad odborníků z těchto center. Z důvodu informovanosti, uvedu v mé práci několik center, ve kterých je možnost tolik potřebnou pomoc najít:

- **občanská sdružení, např.:**

- ROSA – občanské sdružení nabízející komplexní pomoc ženám – obětem domácího násilí – kontaktní adresa (skutečná adresa je utajena): Praha 4, ul. Podolská č. 25, 147 00, e-mail: info@rosa-os.cz, tel.: 602 246 102, webová stránka: www.rosa-os.cz

- Bílý kruh bezpečí (BKB) + nepřetržitá telefonní linka DONA, tel.: 251 511 313 (www.donalinka.cz)

- adresa Praha 5, ul. U Trojice č. 2, 150 00, tel.: 257 317 100
- adresa Brno - Královo Pole, ul. Slovinská č. 41, 612 00, tel.: 541 218 122
- adresa Olomouc, ul. Švermova č. 1, 772 00, tel.: 585 423 857

- intervenční centra, např.:

- IC BRNO, adresa: Černá pole, Sýpka 25, 613 00, email: intervencni-centrum@spondea.cz, tel.: 739 078 078, webová stránka: www.ic-brno.cz,

- IC PRAHA, hl. m. Praha, adresa: Praha 8-Kobylisy, ul. Modřínova č. 1, e-mail: icpraha@csspraha.cz, tel.: 281 911 883, 739 440 771, webová stránka: www.csspraha.cz,

- IC OLOMOUC, Olomoucký kraj: adresa: Olomouc, ul. Na Vozovce č. 26, 779 00, e-mail.: intervencnicentrum@ssp-ol.cz, drahomir.sevcik@ssp-ol.cz, tel.: 585 754 736, 774 406 453, webová stránka: www.ssp-ol.cz.

Adresy a kontakty na další výše uvedená centra v nezmiňovaných městech mimo Prahu, Brno a Olomouc, je možno nalézt na webových stránkách daného centra.

Shrnutí

Druhá kapitola je věnována oběti. Považovala jsem za důležité rozebrat jednotlivé pojmy. Pozornost byla zaměřena na status oběti v trestním řízení, možnosti ochrany v případě jejího ohrožení. Obecně jsou v této kapitole jmenována práva poškozeného v trestním řízení, jakož i náhrady a typy škod, v souvislosti s jednáním pachatele. Neméně málo pozornosti bylo věnováno i možnostem podpory u dalších organizací, jež nabízejí pomoc v oblasti sociální, např. možnost ubytování, rady psychologů, sociálních pracovníků apod., s uvedením kontaktů na tyto organizace.

Postavení a práva poškozeného, tedy v tomto případě oběti stalkingu je důležité. Snahou OČTŘ by mělo být maximálně této oběti vyjít vstříc a pomoci jí veškerými možnými a dostupnými zákonnými prostředky, jelikož každý z nás se může ocitnout v postavení oběti domáhající se pomoci profesionálů, kteří vědí jak poradit a kam se dále obrátit.

3 Pachatel - stalker

Tato kapitola je věnována popisu stalkerů, jejich rozdělení dle typů a taktéž typologii osobností pachatelů z psychologického hlediska, a to hlavně z důvodu snahy o pochopení problematiky a též z důvodu prevence před „nebezpečným pronásledováním“.

Snahou a cílem této kapitoly je schopnost rozpoznat základní druhy stalkera a jeho chování. Snahou není minimalizovat procentuální výskyt stalkingu, to nejspíš není ani dost možné, snahou je spíše včas zachytit, rozlišit jisté signály ze strany stalkera, a tímto rychleji a účinněji reagovat na jeho neakceptovatelné jednání.

3.1 Typy stalkerů

„Příčiny vedoucí k agresivnímu jednání můžeme rozdělit na vrozené (biologické) a získané (sociální). Každý člověk má k agresivnímu jednání vrozené dispozice“ (Fischer, Škoda, 2009, s. 50)

Čírtková (2004) uvádí, že pronásledování může probíhat dle níže nabízených typů stalkingu:

Prvním typem je pak pronásledování oběti bývalým partnerem čili tzv. „ex-partner stalking“ (cca 50 % vyskytujících se stalkerů tohoto typu)

V tomto případě je i dle Čírtkové četnost případů tohoto druhu 1/2 z celkových zaznamenaných případů stalkingu. Hnacím motorem jejich chování jsou pak emoce záporného charakteru, není však pravidlem, že musí jednat impulzivně, ba naopak po většinu případů disponují sebeovládáním a sebekontrolou. Fakt, že jsou pácháním tohoto chování, v hledáčku policie a že jsou na něj soustředěna větší pozornost. Již prvotní náznaky možného násilí vůči oběti nelze brát na lehkou váhu. Ze strany oběti, následně policejního orgánu se považuje za dobré řešení z hlediska prevence, omezení styku s agresorem, tedy „stalkerem“, pokud je to jen trochu možné. Policejní orgán pak samozřejmě musí jednat v rámci zákona. Zde je možnost nabídnutí krátkodobé ochrany jako oprávnění Policie ČR, případně dalších rad a pomoci, týkající se například v možnostech ubytování, sociální péči, též důležitá možnost oběti, obrátit se na občanskoprávní soud, u něhož je možné „ochranu“ prodloužit.

„Pachatelé vyznačují značnou hostilitu, jsou vedeni negativními emocemi, ale dovedou při pronásledování uplatnit chladnou kontrolu“ (Čírtková, 2004, s. 232 – 233).

Z profesního hlediska by se dle mého policejní orgán u výše uvedeného typu stalkingu, měl zabývat otázkou a též aktivně pátrat a dohledávat v příslušných policejních evidencích oznámené případy psychického, fyzického, finančního, apod. týrání ze strany osoby blízké, tedy myšleno ještě za dob, kdy tyto osoby sdílely společné obydlí a udržovaly partnerský vztah, což je podstatným faktorem při zjišťování skutečností, že se jedná „domácího násilí“. To totiž bývá „násilí“ páchané mezi partnery, kdy ex - partner stalking je prakticky pokračováním tohoto násilí. Zásadním rozdílem pak mezi těmito dvěma pojmy je fakt, že u ex – partner stalkingu, partneři již nesdílejí společnou domácnost a většinou jsou ukončeny veškeré kontakty. Je zajímavé, že domácí násilí jako takové není samostatně kvalifikovaným druhem protiprávní činnosti, není tedy samostatným přestupkem nebo trestným činem. V rovině páchaní protiprávní činnosti, kde je nepatrná společenská nebezpečnost neboli škodlivost se potom jedná zejména o přestupky proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 zákona o přestupcích. Naopak protiprávní jednání pachatele, kdy společenská nebezpečnost pro společnost je vyšší, než nepatrná, v zásadě tedy páchaní trestné činnosti.

Druhým typem je pronásledování umanutým obdivovatelem (cca 18 % vyskytujících se stalkerů tohoto typu)

Čírtková rozlišuje na další dva typy umanutých „stalkerů“, a to dle věkového kritéria, na mladého a umanutého stalkera středního věku. Tito považují „stalkovaného“ za ikonu, probouzí v nich fantazijní představy. Většinou nejsou tyto stalkeré agresivní vůči oběti. *„Idol tvoří středohor prožívání pachatele, dominuje v jeho fantazii“ (Čírtková, 2004, s. 233).* Zde se jako účinná forma terapie považuje zejména poradenství, jak u mladých stalkerů, tak u stalkerů středního věku, u kterých se navíc doporučuje ukončení fyzických styků s tímto „idolem“. Tito stalkeré středního věku si často vyhlédnou svou oběť, např. mladší atraktivní kolegyni v práci, která se díky ne příliš dobré situaci v manželství, mnohdy stává jeho obětí. Řešením v tomto případě je najít správný způsob, jak eliminovat či urovnat stávající situaci v reálném partnerském vztahu.

Třetím typem je pak fixovaný pronásledovatel s psychickými poruchami (cca 20 % výskytu takových stalkerů tohoto typu)

Zde uvádí 2 typy stalkera s psychickým poruchami, a to méně nebezpečný fixovaný pronásledovatel a fixovaný pronásledovatel se zvýšenou nebezpečností. První typ tohoto psychicky narušeného stalkera čili méně nebezpečného, svou pozornost upoutává především na ženy, se kterými se setkává v pracovním prostředí. Většinou jde o jedince s psychopatií. *„Žije v iluzorní představě o reálnosti ideálního vztahu a má pocit, že i oběť si přeje kontakt s ním. Má však náhled na realitu. Jen zřídka kdy se uchyluje k silným hrozbám, vyniká spíše schopností manipulace“*. (Čírtková, 2004, s. 233) Druhým typem výše uvedeného stalkera je z hlediska psychického závažnější a zcela jistě nebezpečnější. Tento stalker trpí kupříkladu jistou formou schizofrenie, zvané „epizodická schizofrenie“ a též je na místě uvést též fakt, že daný pronásledovatel má zkušenosti s psychiatrickou léčbou, záznam u policie, a to právě kvůli svému jednání, které je značně závažnější, než u méně narušeného stalkera. Zde již v jeho chování můžeme zaznamenat agresivní chování, též v doprovodu sexuálních projevů. Zmíníme-li se o tomto podtypu narušeného stalkera, je nutno být obezřetný, jelikož on a tudíž i jeho chování je nevyzpytatelné. Kontakty s obětí nepravidelné, ne vždy předvídatelné. Tito stalkeri si pak vybírají svou oběť by se dalo říci ze zjištěných důvodů, převážně pro jejich, jak Čírtková uvádí „vysoký sociální status“, pro jejich slávu, prestiž povolání apod. Může se jednat o osoby obou pohlaví, toto není blíže rozlišeno. „Stalkovaným osobám“ se pak doporučuje, aby dali impuls k zahájení jednání k přezkumu stalkera zejména v oblasti psychiatrické. V zásadě vždy stejná podmínka, a to snaha o utlumení či naprosté vyvarování se kontaktu.

Čtvrtým typem je sadistický pronásledovatel (cca 12 % vyskytujících se stalkerů tohoto typu)

Pachatel stalkingu tohoto typu je vysoce nebezpečný. *„Dominantním znakem je snaha pronásledovatele zcela kontrolovat život oběti, nápadný je sklon k eskalaci kontroly a zastrahování oběti. Přitom postupuje pronásledovatel s nápadnou citovou chladností, i okolí ho vnímá jako psychopatickou osobnost. Vůči oběti střídá pachatel projevy násilnosti a laskavosti, oběť tak ztrácí schopnost orientovat se v situaci.“* (Čírtková, 2004, s. 234). Např. spojení domácího násilí v souvislosti se stalkingem je v současné době hodně diskutované téma. Z tohoto důvodu byl vytvořen systém SARA (pozn. v ČR je též systém SARA DN).

Dle výše uvedené typologie stalkerů je lze snáze rozlišit. V případě zjištění stalkera např. čtvrtého typu, lze totiž za pomoci zákonných prostředků viz krátkodobá ochrana, zamezit nebezpečí, které oběti hrozí. Důležité je jednání stalkera nepodceňovat a vyhledat pomoc jako např. známé, rodinu, Policii ČR apod.

3.2 Typologie osobnosti stalkera

Dle Kopeckého (2010), lze konstatovat, že stalkerem může být:

- a) **osoba, kterou oběť osobně zná a ví, že ji pronásleduje,**
- b) **osoba, kterou oběť osobně zná, ale neví, že ji pronásleduje,**
- c) **osoba, kterou oběť osobně nezná (např. kyberstalkeři hledající své oběti na internetu).**

Kopecký (2010) uvádí, že stalkera nemusíme vždy na první pohled poznat, jelikož toto chování nemusí být vždy zjevné, a to ani jeho nejbližším. Již jsme se dozvěděli, že v největším procentuálním zastoupení se vyskytuje tzv. „ex-partner stalking“. Jako další fakt sděluje, že v případě stalkingu jsou daleko nebezpečnějšími pachateli ženy. Důvodem je větší rafinovanost a systémové konání. Mužská část populace je pak zastoupena v páchání stalkingu ve větším procentuálním zastoupení, cca 87 %.

Shrnutí

V první řadě je důležité si uvědomit, že každý člověk je individuální. Právě proto bychom neměli podceňovat jednání stalkera. Na jedné straně je dobré mít povědomí např. o typologii stalkerů, zahrnující jeho určité jednání, na stranu druhou je lepší být obezřetný. Proto jsem zmínila právě individualitu, jelikož i „zaškatulkovaný stalker“ může jednat nepředvídatelně. Každopádně shora uvedená typologie by měla jednotlivé stalkery mezi sebou rozlišit, což by mělo hlavně OČTŘ pomoci v rozhodování o závažnosti jednání toho daného stalkera a tím i k jisté prevenci a ochraně před případným útokem.

4 Legislativa

V dané kapitole věnuji pozornost právním aspektům této problematiky. Zmínka je zde o základním zákonu čili Ústavě ČR a na něj navazující a doplňující Listinu základních práv a svobod, dále jen „LZPS“. Orientačně se zmíním o trestním zákoníku, ve kterém je mimo jiné zakomponován trestný čin „nebezpečné pronásledování“. Jelikož se ve své práci zabývám osobou stalkera a „stalkovaného“, tedy v řeči trestního zákoníku, pachatele a poškozeného, zmíním se též o těchto dvou pojmech.

4.1 Ústava ČR a Listina základních práv a svobod – stalking

Veškerá práva občanů České republiky, vychází ze základního zákona, a to z Ústavy ČR, ze dne 16.12.1992, a spolu s ní úzce spojenou LZPS. Ústava ČR je považována za pramen práva. Tato část bude věnována základnímu rozdělení Ústavy ČR a především LZPS, jako součásti Ústavy ČR a právům občanů České republiky, která jsou stalkingem jistým způsobem porušována.

Na webových stránkách poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, má každý, tedy nejen občan České republiky, možnost se mimo jiné seznámit s tímto základním zákonem, z něhož pak vychází zákony další, resp. zákony, jejichž obsah s ní nesmí být v rozporu. Obecně se Ústava ČR, na které se právě dne 16.12.1992, usnesla ČNR „Česká národní rada“, dělí na *Preambuli* = což je úvodní část Ústavy ČR, jejímž hlavním autorem byl Václav Havel a editorem tehdejší předseda ČNR, Milan Uhde. Členění se na „*rekapitulační část*“, jež zdůrazňuje historii, tradice a vývoj státu a na část druhou, „*programově-manifestační*“, jež spíše prohlašuje a zdůrazňuje základní hodnoty a cíle státu (www.wikipedia.org), dále se Ústava ČR dělí na Základní ustanovení, v hlavě první, Moc zákonodárnou v hlavě druhé, moc výkonnou v hlavě třetí, moc soudní v hlavě čtvrté, Nejvyšší kontrolní úřad, obsažený v hlavě páté, dále Českou národní banku v hlavě šesté, Územní samosprávu v hlavě sedmé a nakonec na Přejícná a závěrečná ustanovení v hlavě osmé. Ústava ČR je účinná od 01.01.1993. Pozornost zde nyní zaměříme na výčet jednotlivých práv, která jsou stalkingem porušena, jedná se zejména o práva: v článku 3,

hlavy první, kde je odkaz na LZPS, s odkazem na její články LZPS a **zejména** práva v těchto článcích uvedená:

Hlava I.:

- článek č. 1 - lidé jsou svobodní ve svých právech a důstojnosti,
- článek č. 2, bod 2 – že každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá,
- článek č. 3, bod 3 – že nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.

Hlava II. – oddíl první

- článek č. 5 – že každý je způsobilý mít práva,
- článek č. 6, bod 1 – že každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením, dále bod 2 – že nikdo nesmí být zbaven života,
- článek č. 7, bod 1 – že nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem, bod 2 – že nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.
- článek č. 8, bod 1 – že osobní svoboda je zaručena,
- článek č. 10, bod 1, že každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno, bod 2 – že každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a dále bod 3 – že každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.
- článek č. 12, bod 1 – že obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí. (www.psp.cz)

Jednotlivé články byly vybrány pro názornost. Ukazují, které práva občana ČR v postavení oběti jsou porušena.

4.2 Zákon o Policii České republiky

Výše citovaný zákon poskytuje příslušníkům Policie ČR, dále jen „policistům“ přehled o jejich oprávněních a povinnostech, které musí dodržovat při výkonu služby, a to i mimo pracovní dobu. Zákon o Policii ČR je jedním z nejdůležitějších zákonů, určených pro výkon služby policistům, jakož i tzv. „Interní akty řízení“, což jsou postupy policistů, které výkon služby doplňují a upřesňují. Určeny jsou převážně pro interní potřebu.

Dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR „dále jen zákon o Policii ČR“, kterým se policisté řídí, je mimo jiné uvedeno, jaké povinnosti a jaká oprávnění, tito policisté mohou využít v souvislosti s ochranou života, zdraví osob, majetku, veřejného pořádku, při odhalování přestupků, trestných činů a při zjišťování jejich pachatelů včetně spoluprací s ostatními organizacemi a institucemi, vedení statistik a policejních či jiných evidencí apod.

Policisté často využívají svá oprávnění uvedených ve výše citovaném zákoně a právě hlavně z důvodů ochrany života a zdraví osob.

4.2.1 Úkoly Policie ČR

O úkolech, které plní policie lze získat informace z ust. § 2 zákona o Policii ČR

„Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).“ (zákon o Policii ČR, 2008, s. 3 – 4)

4.2.2 Krátkodobá ochrana ze strany Policie ČR

V zákoně o Policii ČR (2008), je v prvním odstavci ust. § 50 zákona o Policii ČR, v písm. a), písm. b), písm. c) a písm. d), postupně uvedeno a níže jmenováno, jaké konkrétní způsoby této ochrany výše uvedené opatření, obsahuje. Jde fakticky o fyzickou ochranu, dočasnou změnu pobytu osoby, použití zabezpečovací techniky a v neposlední řadě neméně důležitou poradensko-preventivní činnost. To vše je Policie ČR v rámci tohoto oprávnění na písemnou žádost osoby ohrožené, schopna a též v rámci plnění svých povinností dle

citovaného zákona povinna poskytnout. Ve druhém odstavci výše tohoto zákona je mimo jiné uvedeno, že Policie ČR poskytne v odůvodněných případech osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, avšak nelze jí poskytnout zvláštní ochranu osob dle zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

Ohrožené osobě, jakož i osobám jí blízkým, je policie schopna poskytnout na její žádost krátkodobou ochranu dle ust. § 50 zákona o Policii ČR, což umožňuje novela práve výše citovaného zákona, účinného od 1. ledna 2009. Krátkodobá ochrana slouží osobám, jež jsou vystaveny nebezpečí ze strany pachatele či pachatelů protiprávního jednání, jakož i osobám jim blízkým.

Krátkodobá ochrana je nástroj Policie ČR k tomu, aby byla řádně a účinně poskytnuta ochrana osobám, které jsou ohroženy.

4.3 Právní úprava stalkingu v České republice

V České republice, je problematika stalkingu v zákoně označena jako „Nebezpečné pronásledování“ dle ust. § 354 trestního zákoníku, tedy jako *přečin* = trestné činy se dělí na přečiny a zločiny, kdy přečiny patří mezi méně závažné trestné činy, jsou to převážně trestné činy nedbalostní a dále ty, na které je stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do 5 roků, což je dáno zákonem, zločiny jsou pak všechny trestné činy, jež nejsou přečiny. (www.bezplatnapravniporadna.cz),

Nebezpečné pronásledování dle ust. § 354 trestního zákoníku

- „(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že**
- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,**
  - b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,**
  - c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,**
  - d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo**
  - e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,**

a toto jednání způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami.“ (Vantuch, 2011, s. 1231)

Internetový portál Novinky.cz, zveřejnil na svých webových stránkách dne 26. června roku 2011, článek s názvem *Policie bude moci získat výpisy hovorů jen některých trestných činů*. Daný titulek čerpá informace z rozhovoru s policejním prezidentem plk. Mgr. Petrem Lessym, uskutečněným v televizním diskuzním pořadu České televize, Otázky Václava Moravce, dne 26. června 2011, týkající jistých úskalí v souvislosti s činností Policie ČR, resp. problematiky požadování výpisů hovorů pouze u některých trestných činů. Dle Nálezu Ústavního soudu z března roku 2011, vedeného pod spisovou značkou Pl. ÚS 24/10 (Pavel Rychetský, 2011), mobilní operátoři právě od výše zmíněného data, prakticky neposkytují Policii ČR, na její žádost předmětné informace, sloužící k objasňování trestné činnosti a vyčkávají novelu zákona o telekomunikacích, která by znovu poskytování informací umožnila. (www.novinky.cz)

4.4 Trestní řád a trestní zákoník

V Úplném znění zákona č. 852 – trestní předpisy (2011) je uvedeno, že trestní řád, neboli v zákon číslo 161/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „trestní řád“ stanovuje postup OČTŘ. Jsou zde tedy uvedeny procesní náležitosti trestního řízení. Ve zvláštní části trestního zákoníku jsou pak uvedeny jednotlivé skutkové podstaty trestných činů včetně uvedení trestů soudně trestných, kde samozřejmě nalezneme i trestný čin ust. § 354 trestního zákoníku – čili hmotné právo.

4.5 Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon o přestupcích obsahuje jednotlivá ustanovení paragrafového znění tohoto zákona, která jsou za přestupky výslovně označena. Předmětný zákon je rozdělen na čtyři části, z nichž jdou po sobě následovně 1. část - Obecná, 2. část - Zvláštní, 3. část – Řízení o přestupcích a 4. část - společná, přechodná a závěrečná ustanovení (www.epravo.cz). Mimo jiné zde pro naše účely najdeme i přestupek dle ust. § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích, který lze považovat za stalking na přestupkové bázi.

4.5.1 Pojem přestupku dle ust. § 2 zákona o přestupcích

Ve výše zmíněném paragrafu je uvedeno, jaké jednání lze považovat za přestupek a s vymezením, jednání, uvedené ve druhém odstavci a které by bylo možno nazývat „vybočením z přestupkového jednání“, což je jednání, které za splnění těchto podmínek nelze sankcionovat.

„(1) Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt = stejně jako přestupek porušuje právo na úseku státní správy, avšak tam, kde zákon stanoví za porušení, sankce, bez označení deliktu „přestupek“, hovoříme o jiném správním deliktu (www.pardubice.eu) *postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.*

(2) *Přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací*

a) *přiměřených způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný zákonem nebo*
b) *nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak.“* (www.epravo.cz)

4.5.2 Přestupek proti občanskému soužití dle ust. § 49 zákona o přestupcích

„(1) *Přestupku se dopustí ten, kdo*

a) *Jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,*

b) *Jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,*

- c) Úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,*
- d) Omezuje nebo znemožňuje příslušníků národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostní menšiny*
- e) Působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.*

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 1 000 Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm. b) a c) pokutu do 3 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. d) a e) pokutu do 5 000 Kč.“ (Úplné znění č. 679 – Trestní předpisy, přestupky, 2008, s. 295)

V případě nenaplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu, tedy materiálních a formálních znaků, které zakládají trestný čin, je potom možno v konkrétním případě užít výše uvedené ust. § 49 odst. 1 písm. a), písm. b) nebo písm. c) zákona o přestupcích, tedy přestupku proti občanskému soužití. Přičemž užití ust § 49 odst. 1 písm. c) citovaného zákona, je v případech přestupkového jednání „stalkingu“, nejběžnější užívanou formou. Přestupek se mimo jiné na rozdíl od trestného činu vyznačuje nepatrnou škodlivostí pro společnost a též nedbalostním jednáním, pokud není v daném ustanovení paragrafu či v jeho písmenu výslovně uvedeno, že musí být zavinění úmyslné, jako je to uvedeno ve výše citovaném paragrafu. Společenská škodlivost u trestného činu musí být tedy vyšší, než nepatrná a mimo jiné se musí jednat o úmyslné zavinění, pokud není výslovně uvedeno, že postačí zavinění z nedbalosti. Je důležité navíc podotknout, že u výše uvedeného trestného činu dle ust. § 354 trestního zákoníku, musí být úmyslné zavinění, jak je uvedeno v Úplném znění zákona č. 679 - Trestní předpisy, Přestupky 2008).

Shrnutí

V této části bakalářské práce, která je věnována legislativě, jsou ve zkratce vysvětleny základní pojmy, týkající se rozlišení stalkingu v přestupkové a trestní rovině. Zmíněn je základní pramen práva s odkazem na porušení práv v LZPS. Považovala jsem za důležité uvést také jednotlivé paragrafy zákona o Policii ČR, o přestupcích, zákona trestního, jakož

i trestního řádu. Každý kdo jedná v rozporu se zákonem a má být zákonnými postupy potrestán, ten kdo je omezen na svých právech, má nárok být v mezích zákona ochráněn. Účelem a smyslem této kapitoly bylo zevrubně názorně vysvětlit zde uvedené pojmy a možnost krátkodobé ochrany ze strany policejního orgánu.

5 Kazuistiky ke stalkingu

„Nebezpečné pronásledování“ čili stalking je v České republice trestným činem (přečinem, viz výše) dle ust. § 354 trestního zákoníku od 01.01.2010. Od zmíněného data je přečin „Nebezpečné pronásledování“ vymezen jako samostatný trestný čin v trestním zákoníku. Proto jsou v případech naplnění skutkové podstaty zmíněného přečinu, zahajovány úkony trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 zákona č. 161/1941 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „trestní řád“, následně postupem dle ust. § 158 trestního řádu, prověřovány Policií ČR.

V níže uvedených kazuistikách uvádím případy, které byly oběťmi pronásledování (poškozenými) oznámeny OČTŘ. Jsou zde popsány okolnosti jednotlivých případů, jejich řešení a následné rozhodnutí ve věci OČTŘ (v přípravném řízení Policií ČR a státními zástupci). Dle Růžičky (2005) uvádí, že jde o „*předsoudní stádium*“, které hraje následně v projednání věci u soudu samotného velmi důležitou roli, jelikož se řídí a následně rozhoduje. Role státního zástupce zde sehrává neméně důležitou úlohu, úlohu obžaloby. Soud poté nashromážděné podklady hodnotí.

Jedná se celkově o tři případy, u kterých bylo shledáno podezření ze spáchání přečinu, nebezpečné pronásledování dle ust. § 354 trestního zákoníku.

Případ č. 1

Paní Hana A., 32 let, figurující v tomto případě jako poškozená, pobývala 3 měsíce v intimním partnerském vztahu s Ivou N., 33 let, figurující v tomto případě jako podezřelá. Po uplynutí výše uvedené doby, byl vztah z důvodu nefunkčnosti ukončen ve smíru oboustrannou domluvou partnerek. Poměrně v krátké době po rozchodu se H. A., seznámila s Pavlou B, 29 let, se kterou udržovala intimní tři roky trvající vztah, který vyvrcholil registrovaným partnerstvím. Tento vztah fungoval, až na běžné domácí rozepře, což je zcela normální, dobře. Na sklonku tohoto vztahu se však H. A. seznámila s jistou Ninou. J., 33 let. H. A. udržovala paralelně dva intimní vztahy, přičemž vztah s N. J., probíhal v utajení. Z dalších důvodů, též i skrze novou známost, se H. A. rozhodla registrované partnerství ukončit a návrhem k soudu (s čímž souhlasila i P. B.) registrované partnerství zrušit. Nutno podotknout, že se o ukončení registrovaného partnerství dozvěděla i tehdejší krátkodobá známost H. A., slečna I. N., se kterou byla H. A. H. A. však považovala I. N. pouze za

kamarádku, se kterou si sporadicky poslaly pár spíše pracovních mailů. Poté, co však H. A. zjistila, že s ní chce I. N. opět navázat a tentokrát vážný vztah, resolutně tuto možnost odmítla s tvrzením, že nemá v dané době o žádný milostný vztah zájem. Prakticky od této doby začalo pronásledování, H. A. ze strany I. N. „Obtěžování“ H. A. ze strany I. N., trvalo s přestávkami přibližně 4 měsíce. Intenzita pokusů o kontakt však nebyla taková, aby bylo možno dané jednání podezřelé kvalifikovat jako trestný čin. Od projednání věci u správního orgánu, nebylo již do současné doby ze strany H. A. podáno na I. N. žádné oznámení, ani v rovině trestní či přestupkové.

Shrnutí

V daném případě se jedná o obtěžování ze strany bývalé partnerky, doprovázené opakovaným obtěžováním prostřednictvím komunikačních prostředků, vyhledáváním osoby poškozené v místě bydliště, posíláním nechtěných věcných darů. Dané jednání poškozenou omezovalo na běžném způsobu života. Trestní oznámení bylo podáno na Okresní státní zastupitelství v písemné podobě, prostřednictvím zastupujícího advokáta poškozené H. A.. Podezřelá I. N., též v jisté fázi pronásledování, podala na poškozenou H. A., trestní oznámení.

Ve věci byly zahájeny úkony trestního řízení pro přečin nebezpečné pronásledování dle ust. § 354 odst. 1 písm. b), písm. c), písm. d) trestního zákoníku. Ve věci nebylo po skončení prověřování dle výše citovaného zákona, též s pokyny dozorujícího státního zástupce, shledáno podezření ze spáchání trestného činu. Z důvodu absence subjektivní stránky trestného činu čili zavinění, Vzhledem tomu, že ve věci může být vysloven závěr o spáchání přestupku proti občanskému soužití dle ust. § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích, policejní orgán rozhodl o odevzdání věci dle ust. § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu. Věc byla projednávána správním orgánem, jenž byl k projednání kompetentní, Komise pro projednávání přestupků.

Případ č. 2

Paní Ema M., 56 let, figurující v tomto případě jako poškozená, žije v klidném, fungujícím vztahu s mužem L. L. Do současné doby spolu žijí ve společné domácnosti, jako druh s družkou. Oba pracovali ve stejné firmě XY. Paní E. M., však byla po dobu 4 měsíců, a to pouze ve večerních či nočních hodinách, obtěžována jí neznámou osobou, neznámého telefonního čísla, vždy pouhým „prozváněním“. Ve čtyřech případech se E. M. podařilo

hovor přijmout, avšak volající se ani jedenkrát nepředstavil a hovor beze slova ukončil. Nikdy E. M. nic nesdělil. Sama E. M., se pokusila prostřednictvím mobilního operátora zjistit zmíněné telefonní číslo, které mělo vždy skrytou identitu. Neměla podezření na osobu pachatele, nebyla si vědoma nikoho, kdo by jí případně chtěl poškodit či provádět schválnosti. Po zjištění telefonního čísla, ze kterého byly po výše zmíněnou dobu uskutečňovány obtěžující neuskutečněné hovory, šla celou věc oznámit na místně příslušné obvodní oddělení policie. Policie prověřováním zjistila, že se jedná o osobu jména Ivan Z., 62 let. Poškozená E. M., si v průběhu prověřování věci policií vzpomněla na konflikt s osobou, jistým I. Z., kdy uvedla, že se v daném případě jedná o bývalého kolegu z firmy XX, kde je E. M., zaměstnána do současné doby. Tehdy se jednalo o situaci, kdy I. Z. nepřímo ohrozil E. M., jistým jednáním, kterého se dopustil v souvislosti s neplněním pracovních povinností svým způsobem ohrožoval i pozici E. M.. Z daného důvodu si E. M. na osobu I. Z. podala stížnost u vedení firmy. I. Z., jak se později dozvěděla, byl potrestán ze strany vedení fy XX peněžitým trestem a ještě týž měsíc ukončil pracovní poměr dohodou. V daném případě šlo o schválnosti a znepříjemňování života poškozené E. M., které tímto oplácel její „udání“.

Shrnutí:

V daném případě se jedná o obtěžování bývalým kolegou ze zaměstnání, doprovázené opakovaným obtěžováním prostřednictvím komunikačních prostředků. I. Z. považoval za nutné se daným způsobem E. M. takto oplácet. E. M. byla podezřelým omezována na běžném způsobu života, a to tak, že ji I. Z. opakovaně v nočních hodinách prozváněl z neveřejného čísla. Trestní oznámení bylo poškozenou E. M., podáno na místně příslušné Okresní státní zastupitelství v písemné podobě.

Ve věci byly zahájeny úkony trestního řízení dle ust. § 158 odst. 3 trestního řádu, pro přečin Nebezpečné pronásledování dle ust. § 354 odst. 1 písm. c), písm. d) trestního zákoníku. Po skončení prověřování dle trestního řádu, s pokyny dozorcujícího státního zástupce, byla věc shledána z důvodu nenaplnění všech znaků skutkové podstaty, potřebných pro vyslovení závěru, kvalifikována jako přestupek proti občanskému soužití dle ust. § 49 odst. 1 písm. c) zákona přestupcích. Policejní orgán rozhodl o odevzdání věci dle ust. § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu. Věc byla dále projednávána správním orgánem, jenž byl k projednání kompetentní, Komise pro projednávání přestupků.

Oba uvedené případy mají společný počátek, a to důvodnou obavu o zdraví či život osob. Na základě toho, byly zahájeny úkony trestního řízení. Společným prvkem v jednání pachatelů v obou kazuistikách měl společného jmenovatele, a to mobilní telefon. v obtěžování prostřednictvím něhož byly osoby obtěžovány.

Prověřováním nashromážděné informace a skutečnosti však nasvědčovalo, že jednání pachatele nedosahovalo takové intenzity a nebezpečnosti, kterých je ke stalkingu potřeba a k jeho řešení v rovině trestní. Oba dva případy byly odloženy dle ust. § 159a odst. 1 trestního řádu, s tím, že se jedná o přestupky proti občanskému soužití, které byly následně oznámeny na Komisi pro projednávání přestupků, jež je kompetentní věci dále řešit. Dozorující státní zástupce měl na míru nebezpečnosti stejný názor a rozhodnutím policejního orgánu souhlasil.

Závěr

Bakalářskou práci jsem rozdělila do pěti stěžejních kapitol, ve kterých jsem pozornost věnovala charakteristice stalkingu, jeho obětem a pachatelům, dále legislativní stránce a v neposlední řadě jsem pro příklad uvedla dvě kazuistiky, z policejní praxe. Zjistit aktuální informace, na což bych ráda upozornila, je vzhledem k nedostatku dostupných zdrojů a dosavadních výzkumných prací poměrně složité. Na tento popud jsem si vyžádala materiály z Ministerstva vnitra České republiky, kde byli tak laskaví a zaslali mi různé prezentace a projekty. Poslední konference se konala dne 23.11.2011, v sále Ministerstva vnitra České republiky. Úkolem a cílem, byla snaha podat relevantní skutečnosti a zevrubné statistiky týkající se stavu věci, tedy problematiky stalkingu v České republice. Zjištěné skutečnosti jsou uvedeny v kapitole 1.8 Aktuálnost tématu. Aktuálnějších informací však nebylo tolik, aby bylo možno celistvě hodnotit, zda li došlo k závratnému zlepšení či zhoršení situace. Problém spočívá zcela jistě i v tom, že se jedná v České republice o poměrně nový trestný čin. Výběr tématu se mi zdál být vhodný, z důvodu skryté hrozby ve školním prostředí, které jsou vystaveny zejména děti. Dalším důvodem výběru je profese policistky u Policie ČR, kterou zastávám. Osobní zkušenosti mám sice se „stalkingem“ na přestupkové rovině, ale mohu konstatovat, že přikládám stalkingu velkou váhu, a to zejména v dopadu na oběť. Vzhledem ke skutečnosti, že stalking může mít až fatální následky, lze říci, že je dané oblasti dle mého názoru věnována pramalá pozornost, a že jsou případy, které bohužel smrtí oběti skončily. Naneštěstí bývá skutečně každý případ natolik individuální, a tím i značně problematické rozpoznat a určit, závažnost a mnohdy skryté úmysly pachatele výše uvedeného jednání. Proto je důležité věc v žádném případě nepodceňovat a využít veškeré možné zákonné a dostupné formy pomoci oběti. Někdo může namítat, že každé jednání pachatele stalkingu musí splňovat jistá kritéria, kdy naplňuje všechny znaky skutkové podstaty, ale bohužel mi přijde, že jednání těchto pachatelů bývá spíše rafinovanější, a tímto je mnohem těžší posoudit závažnost případu.

Jelikož je má práce teoretická, zaměřila jsem se na shromáždění informací jednak k samotnému tématu, stalkingu, kde jsem vymezila jeho počátky, původ, druhy, základní příčiny, projevy a falešné mýty o stalkingu, kyberstalking, stalking na půdě školy, řešení již vypuklého problému a aktuálnost tématu. Zde jsem se pokusila jednotlivě v každé dané podkapitole podrobněji popsat jejich podstatu a ve shrnutích svůj pohled na věc.

Pozornost jsem zaměřila na status oběti, charakteristiku oběti, pojmy jako viktimologie, primární, sekundární a terciální viktimizace, pojem „falešná oběť stalkingu“, práva oběti trestného činu, typy škod a jejich náhrada, způsoby jak uplatňovat náhradu škody způsobenou trestným činem, podporu a pomoc „pronásledovaným“.

V další části práce se zmiňuji o pachateli stalkingu, o typech a typologiích osobnosti stalkera. Díky tomuto rozdělení je možno jednotlivé stalkery rozpoznat, odlišit je od sebe a případně včas rozpoznat jejich protiprávní jednání. V návaznosti na tuto skutečnost též hledat dostupnou pomoc. Nashromážděné informace by měli sloužit nejen oběti, ale např. i rodinným příslušníkům oběti, jejich přátelům, kolegům apod., kteří by tak měli možnost včas rozpoznat nebezpečné jednání a v mezích zákona zasáhnout.

V neposlední řadě zaměřuji pozornost na otázku legislativy, právní úpravu stalkingu ve fázi trestního i přestupkového řízení, ve stručnosti se zde zmiňuji o Ústavě ČR a Listině základních práv a svobod, jakožto součásti Ústavy ČR, kde jsou jednotlivě v bodech stanovena a zviditelněna práva, jež jsou stalkingem porušena, dále zákon o Policii ČR a v něm vymezena krátkodobá ochrana osoby, včetně základních úkolů, kterými se policisté řídí a které musí dodržovat. Z důvodu stalkingu řešeného na přestupkové úrovni, cituji paragrafové znění přestupku proti občanskému soužití dle ust. § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích.

Poslední teoretickou část věnuji kazuistikám. Uvádím celkem dva skutečné případy včetně popisu daných situací, jednotlivého postupu orgánů činných v trestním řízení, rozhodnutí státních zástupců s uvedením rozhodnutí ve věci.

Práce by mohla být vhodná spíše jako manuál pro pomáhající profese, s cílem minimalizovat rizika dopadu pro oběť. Možnosti využití této práce by mohlo najít využití i ve školním prostředí, jako materiál pro pedagogy či rodiče žáků a pro ostatní, které problematika stalkingu zajímá.

Závěrem bych ráda dodala, že problematika spočívá především v samotné fázi dokazování protiprávního jednání. V současné době prověřovanou věc komplikuje i fakt, týkající se problematiky kyberstalkingu. Nález Ústavního soudu, viz legislativa, totiž znemožňuje mobilním operátorům, poskytovat i na žádost výpisy z komunikačních zařízení, čímž prakticky je samotné dokazování významně narušeno, podotýkám nejen u stalkingu. Podstatné je, že ve věci musí být dáno podezření ze spáchání trestného činu. Poté lze buď žádosti o výpisy z komunikačních zařízení zaslat s písemným souhlasem poškozeného na Policii ČR, na Útvar zvláštních činností, dle ust. § 88a odst. 2 trestního řádu. Druhá možnost,

kdy policejní orgán může v dané věci o výpis z telekomunikačních zařízení žádat je v případě, že by poškozený souhlas z nějakého důvodu nedal, ale policejní orgán by usoudil, že skutek je natolik závažný, že je toho v trestním řízení třeba, zaslat žádost dozoruujícímu státnímu zástupci, který tuto žádost po jeho zvážení předá soudci, který žádost shledá jako podstatný prvek pro prověřování. Poté je postup takový, že soudce může nařídit, aby dané telekomunikační společnosti sdělily předmětné informace dle ust. § 88a odst. 1 tr. řádu (Úplné znění – Trestní předpisy č. 852, 2011)

Seznam použité literatury a dalších zdrojů:

Bibliografické zdroje:

ČÍRTKOVÁ, Ludmila: *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Granada, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2207-8

ČÍRTKOVÁ, Ludmila: *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4

DRAHOKOUPILOVÁ, Jitka, Martin UHLÍŘ. Když zaútočí stalker. *Respekt*, 2007, **18** (25), s. 27. ISSN 0862 – 6545

FISCHER Slavomil, Jiří ŠKODA: *Sociální patologie, analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada Publishing, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3

HOUBOVÁ, Drahomíra a kolektiv: *Psychologie pro právníky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7380-100-7

KAISER, Günther: *Kriminologie, úvod do základů*. Překlad 9. vydání s přihlédnutím k 8. vydání. Praha, C. H. Beck 1994. ISBN 80-7179-002-8

NĚMEČEK, Aleš *Nebezpečné pronásledování – Stalking*. Brno: Masarykova univerzita, diplomová práce, 2010, s. 101

RŮŽIČKA Miroslav: *Přípravné řízení a stádium projednávání trestní věci v řízení před soudem*. Praha. LexisNexis CZ s.r.o. nakladatel řady Orac, 2005. ISBN 80-86199-93-2

VANTUCH, Petr: *Trestní zákoník s komentářem*. Praha: Nakladatelství Anag, 2011. 1361 s. ISBN 978-80-7263-677-8

ZAPLETAL, Josef: *Kriminologie, Díl I. Obecná část*. Praha: Policejní akademie České republiky Vydavatelství PA ČR, 1995. ISBN 80-85981-15-7

Elektronické zdroje:

www.bkb.cz. Bílý kruh bezpečí.cz *Braňte se! Víme jak!* [online] [cit. dne 27. února 2012], dostupné z: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/nebezpecne-pronasledovani/>>

www.bezplatnapravnioporadna.cz. *Přečin – co je to, definice* [online] [cit. dne 11. června 2012], dostupné z: <<http://www.bezplatnapravnioporadna.cz/online-zdarma/ruzne/pravnicko-slovník/1899-precin-co-je-to-definice-pojmu.html>>

www.e-nebezpeci.cz. E-nebezpečí pro učitele.cz *Stalking a kyberstalking*. [online] [cit. dne 3. února 2012], dostupné z: <<http://e-nebezpeci.cz/index.php/rizikova-komunikace/stalking-a-kyberstalking>>

www.epravo.cz *Zákon o přestupcích*. [online] [cit. dne 28. března 2012], dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-o-prestupcich-5190.html>>

www.google.com. *Citáty a výroky slavných* [online] [cit. dne 12. června 2012], dostupné z: <http://www.citaty.name/o-vine-a-trestu/>

www.novinky.cz. Novinky.cz [online] [cit. dne 18. května 2012], dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/237362-policie-bude-moci-ziskat-vypisy-hovoru-jen-nekterych-trestnych-cinu.html>

www.pardubice.cz. Oficiální internetové stránky města Pardubice. *Přestupky*. [online] [cit. dne 28. března 2012], dostupné z: <<http://www.pardubice.eu/konik/vseobecne-spravni-agendy/prestupky/pa-otazka-04.html>>

www.psp.cz. poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky *Listina základních práv a svobod* [online] [cit. Dne 11. června 2012], dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

www.psp.cz. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky *Listina základních práv a svobod* [online] [cit. Dne 11. června 2012], dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

www.wikipedia.org. Wikipedie Otevřená encyklopedie. *Trestní zákoník*. Dostupné. [online] [cit. dne 28. března 2012], z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Trestní_zákoník>

www.wikipedia.org. Wikipedie otevřená encyklopedie [online] [cit. dne 18. května 2012], dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sekund%C3%A1rn%C3%AD_viktimizace>

www.wikipedia.org. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky *Ústava České republiky* [online] [cit. dne 11. června 2012], dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ústava_České_republiky#Preambule>

VAVROŇ, Jiří, Marek PŘIBIL. Novinky.cz *Školáky děsí nová podoba šikany: stalking*. [online] [cit. dne 20. února 2012] dostupné z: <<http://www.novinky.cz/zena/deti/188685-skolaky-desi-nova-podoba-sikany-stalking.html>>

Metodické pokyny a stanoviska:

E-nebezpečí, *Stalking*, realizováno v rámci projektu: *Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy*. Olomouc: s. 14. ISBN 978-80-245-7737-3)

KOPECKÝ, Kamil: *Stalking a kyberstalking nebezpečné pronásledování*, Studie realizovaná v rámci projektu: *nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy*, Olomouc: s. 14. ISBN 978-80-245-7737-3)

LINHART, Martin: *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k některým problémům spojeným s výkladem skutkové podstaty nebezpečné pronásledování*. Praha: Ministerstvo vnitra-odbor bezpečnostní politiky, 2011. 6 s

Zákony:

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Úplné znění – Trestní předpisy č. 852. Ostrava – Hrabůvka: Nakladatelství Sagit, a.s., 2011, 560 s. ISBN 978-80-7208-843-0

Úplné znění – Trestní předpisy, Přestupky č. 679. Ostrava – Hrabůvka: Nakladatelství Sagit, a.s., 2008, 448 s. ISBN 978-80-7208-691-7

Interní materiály Policie České republiky:

Odbor psychologických služeb Policie ČR a materiály poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR

RYCHETSKÝ, Pavel: *Česká republika NÁLEZ Ústavního soudu č. Pl. ÚS 42/11*, Brno, 2011

Prezentace:

SOUDKOVÁ, Šárka: *Problematika stalkingu mezi mladými lidmi, Nebezpečné pronásledování – stalking*. Praha: Konferenční sál Ministerstva vnitra

ŠTORKOVÁ, Marie. *Stalking z pohledu psychologa*.

Projekty:

Specializované komplexní poradenství obětem trestných činů realizovaný Asociací občanských poraden ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR

Odborné konference

KORNETOVÁ Andrea. *Nebezpečné pronásledování – stalking. Stalking v policejní praxi*. Praha: 2011

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Vladimíra Kalinová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Jitka Skopalová, PhD
Rok obhajoby	2012

Název práce:	Stalker versus lovná zvěř
Název v angličtině:	Stalker versus game animals
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na problematiku stalkingu, na pozici stalkera i oběti stalkingu a legislativu. Popsány jsou zde jednotlivé statusy, a to jak pachatele, tak i oběti. Část práce je věnována viktimologii, z důvodu názornosti možných následků pro oběť. Hlavním cílem bakalářské práce je v závislosti na novém trestním zákoníku stanovit a zjistit základní informace k tématu a věcně vysvětlit problematiku stalkingu, vymezit a vysvětlit jednotlivé pojmy a prezentovat tak bakalářskou práci jako možnou metodickou příručku pro pomáhající profese či jako materiál pro ty, které dané téma zajímá
Klíčová slova:	Stalking, stalker, viktimologie, viktimizace, nebezpečné pronásledování
Anotace v angličtině:	The thesis is focused on the issue of stalking , the position of victims of stalking Stalker and legislation. Described here are the different statuses , both perpetrators and victims. Part is about victimology, because of clarity possible consequences for the victim. The main objective of this work is based on the new penal code to define and find basic information on issues and factually explain stalking, define and explain the variol

	concepts and present the bachelor thesis as a possible methodological guide for the helping professions or as material for those interested in the topic.
Klíčová slova v angličtině:	Stalking , stalker, stalkovaný , victimology , victimization , dangerous chase
Přílohy vázané v práci:	1-CD
Rozsah práce:	57 s.
Jazyk práce:	Český jazyk

Seznam zkratk

Tzv. = tak zvaně

apod. = a podobně

Tr. zákoník = trestní zákoník

Tr. řád = trestní řád

Ust. = ustanovení

Odst. = odstavec

OČTŘ = orgány činné v trestním řízení

Např. = například

Atp. = a tak podobně

Písm. = písmeno

Resp. = respektive

LZPS = Listina základních práv a svobod

ČNR = Česká národní rada